

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Valvotun koevapauden toimeenpano eri rikosseuraamusalueilla tukipartioiden näkökulmasta

Huhtinen, Paavo

2014 Laurea Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Valvotun koevapauden toimeenpano eri rikosseuraamusalueilla tukipartioiden näkökulmasta

Huhtinen, Paavo
Rikosseuraamusala
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2014

Huhtinen Paavo

Valvotun koevapauden toimeenpano eri rikosseuraamusalueilla tukipartioiden näkökulmasta

Vuosi 2014 Sivumäärä 72

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia valvotun koevapauden suunnittelua ja toimeenpanoa tukipartioiden näkökulmasta. Tukipartiot toimivat keskeisenä osana valvotun koevapauden suunnittelua ja toimeenpanoa rikosseuraamuslaitoksessa. Tarkoitukseni oli tutkia tukipartioiden toimintatapoja eri rikosseuraamusalueilla. Eri rikosseuraamusalueiden erot tukipartiotoiminnassa voivat auttaa kehittämään valvotun koevapauden toimeenpanoa ja suunnittelua nykyistä yhdenmukaisemmaksi ja uskottavammaksi. Valvottu koevapaus on osa avoimempaa täytäntöönpanoa rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanostrategiassa.

Tämän tutkimuksen keskeisessä osassa olivat rikosseuraamuslaitoksen tukipartio-ohjaajat. Heidän kokemustensa kautta tarkoitukseni oli luoda kehittämisohjeita tukipartiotoiminnan parantamiseksi. Tukipartiotoiminta on aloittanut varsinaisen toimintansa vasta vuonna 2012, joten kehitettävien ongelmakohtien havaitseminen oli tärkeää. Aineisto hankittiin kyselytutkimuksella. Kyselyn tarkoituksena oli saada tukipartiossa työskenteleviltä ajantasaista tietoa tukipartion toimintamalleista valvotun koevapauden toimeenpanossa ja suunnittelussa. Kysely lähetettiin kaikille Suomessa tukipartiossa työskenteleville tukipartio-ohjaajille. Heitä oli kyselyn lähettämisen hetkellä kesäkuussa 2013 kaiken kaikkiaan 29, joista kyselyyn vastasi 20.

Tutkimuksessa selvisi, että tukipartion toimintatavat eri rikosseuraamusalueilla vaihtelevat. Merkittävimmät johtopäätökset liittyvät tukipartio-ohjaajien koulutuksen asianmukaistamiseen, tukipartio-organisaation yhdenmukaiseen johtamiseen, päihdetestauksen kehittämiseen ja verkostoitumiseen viranomaisverkostossa. Tukipartiotoimintaa pyritään kehittämään jokaisella eri rikosseuraamusalueella, joten toiminnan yhtenäistämiseksi kehittämisohjeet voisivat toimia hyvinä lähtökohtina.

Huhtinen Paavo

The preparation and the enforcement of supervised probationary freedom from the perspective of support patrols

Year	2014	Pages	72
------	------	-------	----

The objective of this study was to investigate the preparation and the enforcement of supervised probationary freedom from the perspective of support patrols. Support patrols act a crucial part of the preparation and the enforcement of supervised probationary freedom at the Criminal Sanctions Agency. The intention of this study was to examine different actions by support patrols in separate regions of the Criminal Sanctions Agency. Noticing the differences in the acts of support patrols between the regions of the Criminal Sanction Agency may help to improve the preparation and the enforcement of supervised probationary freedom and make it more credible and consistent. The supervised probationary freedom is a part of open enforcement of the punishment and one enforcement strategy of the Criminal Sanctions Agency.

The most central part of this study was the probation officers who work in support patrols. Their experience was used as a main source to improve support patrols activity. The support patrol activity has truly begun on January 2012. That makes it important to detect possible problems in the activity of support patrols in order to improve the practices of support patrols. This study was carried out by using the questionnaire. The purpose was to receive up to date information from the probation officers about the operating models in support patrols. The questionnaire was sent to all who worked at the support patrol at that moment. There were in total 29 probation officers working in support patrols in Finland at June 2013 when the questionnaire sent. 20 of them answered the enquiry.

The results revealed that the practices of support patrols considerably vary in separate regions of the Criminal Sanction Agency. The most significant conclusions are related to the appropriate training, the governance of equivalent leadership, the improvement of intoxicant testing and the better official networking. Support patrol activity is pursued to improve in every region of the Criminal Sanctions Agency, so the consistency of activities in support patrol work can be reached by using the conclusions as a basis.

Keywords: Supervised probationary freedom, support patrol

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Teoreettinen viitekehys.....	8
2.1	Rankaisun historiaa	8
2.1.1	Vankeusuudistukset	9
2.2	Rikosseuraamuslaitoksen strategia.....	10
2.3	Valvottu koevapaus	10
2.3.1	Valvotun koevapauden valmistelu ja suunnittelu	11
2.3.2	Valvotun koevapauden toimeenpano	12
2.3.3	Valvotun koevapauden valvonta	13
2.4	Tukipartiot	14
2.4.1	Tukipartion valvontamenetelmät valvotussa koevapaudessa.....	17
2.4.2	Tukipartion tukimenetelmät valvotussa koevapaudessa	18
2.4.3	Tukipartion moniammatillinen yhteistyö.....	20
3	Tutkimuksen lähtökohdat.....	21
3.1	Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	21
4	Tutkimuksen toteutus	22
4.1	Määrällinen tutkimus	23
4.2	Kohderyhmä.....	23
4.3	Vastausten tulkinta ja tulosten luotettavuus	24
4.4	Aineistoanalyysi	25
5	Tutkimustulokset.....	26
5.1	Vastausprosentit.....	27
5.1.1	Arvio vastausprosentteista.....	28
5.2	Tukipartion rooli valvotun koevapauden valmistelussa	29
5.2.1	Yhteistyön sujuvuus.....	30
5.2.2	Tiedonkulku tukipartion ja vankilan välillä.....	31
5.2.3	Yhdyshenkilön tavoitettavuus.....	32
5.2.4	Tukipartion rooli.....	32
5.2.5	Yhteistyö viranomaisten kanssa.....	33
5.3	Tukipartion rooli valvotun koevapauden toimeenpanossa	33
5.3.1	Tukipartion ja vankiloiden välinen yhteistyö.....	34
5.3.2	Tiedonkulun toimivuus	35
5.3.3	Vankilan yhdyshenkilön tavoitettavuus.....	35
5.3.4	Tukipartion rooli toimeenpanossa	36
5.3.5	Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa	36
5.4	Tukipartiossa tehtävät tukitoiminnat.....	38
5.4.1	Tukitoiminnan merkitys	39

5.4.2	Tukitoiminnan määrä	40
5.4.3	Tukitoiminnan mahdollisuudet tukipartiotyössä	40
5.4.4	Tukitoiminnan toteutuminen tukipartiotyössä	41
5.4.5	Tukipartion mahdollisuudet reagoida tuen tarpeeseen	42
5.5	Valvontamenetelmät tukipartiotyössä	42
5.5.1	Valvonnan toimivuus ja sen mahdollisuudet valvotussa koevapaudessa	43
5.5.2	Valvontamenetelmien asianmukaisuus	45
5.5.3	Valvontaan panostaminen valvotussa koevapaudessa	46
5.5.4	Valvonnan uskottavuus	47
5.5.5	Tukipartion merkitys valvotun koevapauden valvonnassa	48
6	Tulevaisuuden tukipartiotoiminta.....	48
7	Tukipartiotyön painopisteet ja avoimen täytäntöönpanon kehittäminen.....	49
8	Valvotun koevapauden vahvuudet ja heikkoudet	50
9	Johtopäätökset ja kehittämissuhteet	52
9.1	Valvotun koevapauden yhdyshenkilö kaikkiin vankiloihin	52
9.2	Koulutus.....	53
9.3	Organisoitu verkostoituminen.....	54
9.4	Päihdetestaus	55
10	Pohdinta	55
11	Lähteet.....	59
	Taulukot	61
	Liitteet.....	62

1 Johdanto

Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on vankeuden täytäntöönpanon lisäksi pyrkiä edistämään vankien valmiuksia elää rikoksetonta elämää osana yhteiskuntaamme. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on vankien elämänhallinnan kehittäminen, mikä on tärkeää yhteiskunnassa selviytymisessä (Vankeuslaki 2005.) Lisäksi rikosseuraamuslaitoksen strategiaan sisältyvät tavoitteet avoimemmasta ja vaikuttavammasta täytäntöönpanosta (rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020). Valvottu koevapaus on osa strategian mukaista avoimempaa täytäntöönpanoa, minkä toimeenpanoa tukipartiot pääasiassa valvovat.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia eri rikosseuraamusalueilla toimivien tukipartioiden työtä valvonnan ja tuen näkökulmista valvotussa koevapaudessa. Keskityn tutkimaan tukipartioiden toimintaa valvotun koevapauden eri vaiheissa. Tarkoitukseni on tutkia, miten tukipartiot suorittavat valvontaa ja kuinka tukitoiminta on sisällytetty työhön. Tarkoituksena on saada kattava kuva tukipartion työstä ja yhteistyötoiminnasta valvotussa koevapaudessa eri rikosseuraamusalueilla. Lisäksi tarkoituksena on muodostaa kuva tukipartion työn eri muodoista ja mahdollisuuksista. Tarkoitus on havaita eri rikosseuraamusalueiden tukipartioiden toiminnan eroavaisuuksia, jotta tukipartiotoimintaa voitaisiin kehittää vastaamaan paremmin rikosseuraamuslaitoksen strategian asettamiin tavoitteisiin. Alueellisten eroavaisuuksien havaitseminen antaa mahdollisuuden kehittää ja yhtenäistää tukipartiotoimintaa. Hyväksi todettuja tukipartioiden toimintamalleja voisi käyttää kaikilla eri rikosseuraamusalueilla. Yhtenäinen tukipartiotoiminta edistää rikosseuraamuslaitoksen toimintaa.

Tukipartiotoiminta Suomessa on hyvin varhaisessa vaiheessa. Siksi on tärkeää löytää kehitettäviä ongelmakohtia, jotta tukipartion työn laatu paranisi. Tukipartiotoiminnan tulee tukea osaltaan lainmukaista ja turvallista täytäntöönpanoa, jotka ovat myös osa rikosseuraamuslaitoksen tavoitteita (rikosseuraamus.fi.) Tukipartiotoiminta Suomessa sai uutta merkitystä uuden valvontarangaistuksen myötä, minkä vuoksi rikosseuraamuslaitokseen perustettiin lisää tukipartioita suorittamaan valvontarangaistuksen toimeenpanoa. Tässä yhteydessä tukipartioiden toimenkuvaan lisättiin valvotun koevapauden valvonta.

Olen valinnut aiheen, koska tukipartiotoimintaa Suomessa ei ole vielä tutkittu kovin laajasti. Aikaisempia tutkimuksia aiheesta ei ole juuri julkaistu, joten tähän aiheeseen perehtyminen on tarkoituksenmukaista. Tukipartioiden olemassaoloaika on toistaiseksi hyvin lyhyt, ja toiminnan kehittäminen on erittäin tärkeää.

2 Teoreettinen viitekehys

Tämän tutkimuksen keskeisimpänä viitekehystenä on valvottuun koevapauteen liittyvä lainsäädäntö. Tämän lisäksi teoriapohjaa avataan tukipartion toimenkuvasta. Tukipartioiden toimintaa voidaan avata vuorovaikutukseen ja keskusteluun liittyvällä teorialla. Tukipartion työ pitää sisällään pääasiallisesti asiakkaiden kohtaamisia, joten teoriapohja avautuu parhaiten asiakastyön metodien kautta. Tukipartioiden tavoitteena on pyrkiä valvonnan ja tuen avulla lisäämään tai ylläpitämään rikosseuraamusasiakkaiden valmiuksia elää rikoksetonta elämää (Rikosseuraamus.fi 2013).

Tämän tutkimuksen toteuttamiseksi olen perehtynyt aiheeseen liittyviin tutkimuksiin sekä kirjallisuuteen. Pääsääntöisesti käytän tutkimuksessa sähköisiä lähteitä.

Tarkoitukseni oli perehtyä valvontaa, tuki- ja kuntoutustoimintaa koskeviin materiaaleihin rikosseuraamusalalla, joista sain työlleni hyvän teoreettisen viitekehysten. Lisäksi tutustuin rikosseuraamusalan opinnäytetöihin, jotka koskevat tutkittavaa aihetta. Pyrin saamaan hyvän teoreettisen kuvan keskeisistä tutkimusta koskevista aihepiireistä ja muodostaa sitä kautta vankka teoriapohja opinnäytetyölleni.

Teoriapohjan muodostavat vuorovaikutukseen ja kuntouttavaan tukemiseen liittyvät teokset, jotka ovat keskeisessä osassa tätä tutkimusta. Tukipartion työssä rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet ovat aktiivisessa vuorovaikutuksessa valvottuun koevapauteen sijoitettujen kanssa. Keskustelu ja vuorovaikutus ovat osa jokapäiväistä tukipartion toimintaa, joten tämän tutkimuksen teoriapohja nojautuu osaltaan juuri niihin asioihin. Lisäksi osana teoreettista viitekehystä toimii tukipartion valvontatoimintaan liittyvä lainsäädäntö. Valvontaan liittyvät teoria on pääasiassa lakiperusteista.

2.1 Rankaisun historiaa

Yhteiskuntamme rangaistusjärjestelmät sekä rankaisun eri muodot ovat vaihdelleet vuosisatojen saatossa. Keskiajan ruumiinrangaistuksista olemme siirtyneet eri vaiheiden kautta nykyiseen uuspositivistiseen ja uushoitoideologiseen aikaan. Rangaistusjärjestelmien muutokset ovat muokkautuneet tekijäkeskeisempään suuntaan, missä pyritään löytämään yksilöllisempiä rangaistusvaihtoehtoja rikoksen tekijöille. Tähän ajattelumalliin kuuluu keskeisesti ns. väliintuleva rangaistus. Tällä tarkoitetaan lähinnä yhdyskuntaseuraamuksia, jotka ovat perinteistä valvontaa kontrolloivampia ja eivät ole laitosseuraamuksia (Laine 2007:347-375).

Nykyisessä uuideologisessa mallissa perusajatuksena on löytää toimiva rankaisuvaihtoehto, jolla voitaisiin korvata vankilan aiheuttamat haitalliset vaikutukset. Tavoitteena on siis löytää

sellainen rangaistusjärjestelmä, jossa tuomittu voisi suorittaa rangaistuksensa vapaudessa valvotuissa olosuhteissa. Tämän lisäksi taloudellinen näkökulma ja pyrkimys vankiluvun laskemiseen nopeuttavat kehitystä avoimempaan suuntaan. Vapaudessa suoritettavat rangaistukset tulevat yhteiskunnalle halvemmaksi kuin vankilassa suoritettavat rangaistukset (Laine 2007:347-375).

Uudet rankaisuvaihtoehdot eivät sulje pois vanhoja rankaisuvaihtoehtoja, vaan ne laajentavat kontrollin verkostoa. Laajemmassa kontrolliverkossa yhä useampi rikoksen tekijä jää kiinni. Tämän vuoksi ajatus vankiluvun laskemisesta ei ole täysin ongelmaton. Vaikka avoimpiin seuraamuksiin kohdistuu myös kritiikkiä, on vapaudessa toimeenpantavilla seuraamuksilla selviä etuja. Taloudellisuus ja rikollisuudesta irti pääseminen ovat keskeisimpiä vahvuuksia avoseuraamuksissa (Laine 2007:347-375).

2.1.1 Vankeusuudistukset

2000-luvun merkittävin vankeinhoitoon liittyvä lakiuudistus oli vuoden 2006 vankeuspaketti, joka piti sisällään vankeuslakiuudistuksen lisäksi tarkemman määrittelyn rikosseuraamuslaitoksen tavoitteista, oikeuksista ja velvollisuuksista. Rangaistuksen täytäntöönpanoa organisoitiin uudelleen ja perus- ja ihmisoikeudet otettiin tarkemmin huomioon. Tässä yhteydessä uutena vapauttamismuotona otettiin käyttöön valvottu koevapaus, jolla pyrittiin vaikuttamaan vankilan käytön laajuuteen (Lappi-Seppälä 2013).

Suomessa käyttöön otettu koevapausjärjestelmä ei ole ainut laatuaan. Esimerkiksi Ruotsissa vastaava järjestelmä on ollut käytössä jo vuodesta 2001 lähtien. Vaikka Suomessa valvottu koevapaus otettiin käyttöön vasta vuonna 2006, oli oikeusministeriön raporteissa maininta koevapaudesta jo 1980- ja 1990-luvuilla. Se, miksi valvottu koevapaus otettiin käyttöön vasta vuonna 2006, saadaan selville tarkastelemalla vankilukumuutoksia Suomessa 2000-luvulla. Suomessa oli pitkään ollut suotuisa vankiluvun kehitys, mikä 2000-luvulla kääntyi huonompaan suuntaan. Vankilukumuutokset olivat ponnahduslauta koevapausjärjestelmälle (Mäkipää 2010).

Uudistusten myötä ajatus tuen ja kontrollin kohdentamisesta erityisesti pitkäaikaisvangeille voimistui. Lisäksi vankien asteittaisen vapauttamisen katsottiin edistävän yhteiskuntaan kiinnittymistä huomattavasti paremmin. Vankilan kielteisiä vaikutuksia oli todistetusti havaittu jo pitkään, joten valvotun koevapauden tarkoitus vähentää juuri näitä negatiivisia vaikutuksia. Lisäksi uudistuksen pyrkimyksenä oli parantaa hoitomentaalisuutta ja lisätä tukitoimia. Kuntouttavien elementtien painottaminen nykymuotoisessa koevapausjärjestelmässä on helpompaa ja näin päästään paremmin vaikuttamaan rikoksen tekijään (Mäkipää 2010).

Oikeusministeriön työryhmät selvittivät vuosina 2005 ja 2006 sähköisen tekniikan soveltuvuutta valvotun koevapauden valvontaan. Työryhmän tuloksen myötä Suomessa otettiin käyttöön sähköinen valvonta koevapauden toimeenpanossa vankeuslain lakiuudistuksen jälkeen (Mäkipää 2010).

2.2 Rikosseuraamuslaitoksen strategia

Rikosseuraamuslaitoksen strategia on valmistunut vuonna 2010 ja sen perusideana on antaa henkilöstölle kuva laitoksen toimintaan liittyvistä asioista. Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa 2011-2020 linjataan Rikosseuraamuslaitoksen keskeiset tavoitteet, arvot, perustehtävät ja visio. Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävänä on toimeenpanna vankeuteen tai yhdyskuntaseuraamukseen tuomittujen seuraamukset. Tämä perustehtävä pyritään toteuttamaan turvallisesti, oikeudenmukaisesti ja ihmisarvoa kunnioittavasti. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteet liittyvät läheisesti aktiiviseen verkostotoimintaan, avoimempaan ja vaikuttavampaan täytäntöönpanoon, motivoituneeseen henkilöstöön ja mielekkääseen työnkuvaan. Näiden tavoitteiden avulla pyritään vaikuttamaan tuomittujen mahdollisuuksiin kiinnittyä paremmin yhteiskuntaan, mahdollistetaan vaikuttavampi ja avoimempi täytäntöönpano sekä panostetaan henkilöstön työhyvinvointiin (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020).

Strategian mukaan avoimempi seuraamusjärjestelmä mahdollistaa vankien asteittaisen vapauttamisen ja vaikuttaa sitä kautta tuomittujen hallittua paluuta yhteiskuntaan. Tämän lisäksi vapauttamisvaiheen tukitoimintoja laajennetaan ja valvotun koevapauden käyttöä lisätään. Strategian mukaan valvotun koevapauden käyttö asteittaisena vapauttamisen välineenä tulee tulevaisuudessa lisääntymään huomattavasti. Valvottu koevapaus on osa suunniteltua seuraamusjärjestelmää, jonka avulla mahdollistetaan vaikuttavampi ja tukitoimintoja edistävämpi rangaistuksen täytäntöönpano (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020). Valvotun koevapauden laajamittaisempi käyttö on siis osa Rikosseuraamuslaitoksen visiota.

2.3 Valvottu koevapaus

Koevapausjärjestelmän tavoitteena on edistää vankien sopeutumista yhteiskuntaelämään. Koevapaus sijoittuu ehdottoman vankeuden ja ehdonalaisen vapauden väliin ja on enintään kuusi kuukautta kestävä ajanjakso. Valvotussa koevapaudessa oleva vanki sitoutuu päihteettömyyteen sekä päihteettömyyden valvontaan. Lisäksi valvotussa koevapaudessa oleva vanki on velvollinen kantamaan mukanaan seurantapuhelinta, jonka avulla rikosseuraamuslaitoksen työntekijät voivat seurata valvottavan liikkeitä. Valvottuun koevapauteen sijoitetulle määritellään liikkuma-alueet sekä toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelma voi olla päihteettömyyden tukemista, työtä tai muuta koevapauden edellytyksenä olevaa toimintaa. Valvottuun koevapauteen sijoittaminen edellyttää rangaistusajan suunnitelman edistämistä, sitoutumista

päihitteettömyyteen sekä yhteydenpitovelvoitteen noudattamista. Lisäksi vangin sijoittaminen valvottuun koevapauteen edellyttää ilmeistä koevapauden lupaehtojen noudattamista (Mohell 2010.) Uuden lain valvotusta koevapaudesta myötä rangaistusajan suunnitelman rooli heikenee valvottuun koevapauteen sijoittamisessa. Uuden lain perusteella valvotun koevapauden ei tarvitse enää olla mainittuna rangaistusajan suunnitelmassa. Tällöin aloitteen valvotun koevapauden valmistelemiseksi tekee vanki (Laki valvotusta koevapaudesta 2014.)

Valvotusta koevapaudesta säätelee lisäksi rikoslaki. Rikoslaki 2 c luku 8§ toimii yhtenä perustana valvotulle koevapaudelle. Rikoslaisissa on säädetty valvotun koevapauden tavoitteista ja ehtojen noudattamisesta. Tämän lisäksi rikoslaisissa määritellään päihdyttävät aineet, joiden käyttöä valvotussa koevapaudessa valvotaan (Rikoslaki 2005.)

Laissa sanotaan: ”*Valvotun koevapauden tarkoituksena on suunnitelmallisella ja asteittaisella vapauttamisella ylläpitää ja edistää vangin valmiuksia sijoittua yhteiskuntaan*”(Laki valvotusta koevapaudesta 2014). Vuoden 2014 tammikuussa astui voimaan uusi laki valvotusta koevapaudesta. Uuden lain voimaan tulon myötä valvotun koevapauden säädökset täsmentyivät ja uudistivat joitain keskeisiä toimintamalleja. Tämän uuden lain tarkoituksena on kehittää koevapauden toimeenpanoa ja suunnittelua. Lisäksi koevapaudesta säädetty säädökset katsottiin tarpeelliseksi nostaa lain tasolle, koska aikaisemmin valvottua koevapautta sääteli pääasiassa valtioneuvoston asetus. Lisäksi koevapaudesta oli erikseen säädetty vankeuslaissa ja -asetuksessa sekä rikoslaisissa. Myös näitä lainkohtia uudistettiin, uuden lain valvotusta koevapaudesta uudistamisen yhteydessä (Hallituksen esitys 2012.)

Valvottuun koevapauteen voidaan sijoittaa määräaikaista vankeusrangaistusta suorittavat ehdonalaisesti vapautettavat vangit, elinkautisesta vankeudesta ehdonalaisesti vaaputettavat vangit ja koko rangaistusta vankilassa suorittamasta vapautettavat vangit (Mäkipää 2010:30.) Käytännössä kaikille vangeille pyritään antamaan yhdenvertainen mahdollisuus päästä valvottuun koevapauteen.

Valvotun koevapauden pääasiallinen tavoite on edistää vankien kiinnittymistä yhteiskuntaelämään ja parantaa vankien mahdollisuuksia elää rikoksetonta elämää. Lisäksi tavoitteena on kehittää vankien elämänhallintaa sekä parantaa fyysistä ja psyykkistä kuntoutumista (Mäkipää 2010:9)

2.3.1 Valvotun koevapauden valmistelu ja suunnittelu

Valvotun koevapauden suunnittelun käynnistävät vankilaviranomaiset tai vanki itse. Perustana valvotulle koevapaudelle on vangin kirjallinen suostumus. Vangin suostuessa valvottuun koevapauteen sijoittamiseen, sitoutuu vanki noudattamaan valvottuun koevapauteen liittyviä eh-

toja, velvollisuuksia ja määräyksiä. Uuden lain uudistuksen myötä myös vangeilla on mahdollisuus hakemuksella hakea valvottuun koevapauteen, jolloin rikosseuraamuslaitos on velvollinen arvioimaan hakijan valvottuun koevapauteen sijoittamisen edellytysten täyttymistä. (Laki valvotusta koevapaudesta 2014).

Pääsääntöisesti vankilaviranomaiset käynnistävät valvotun koevapauden valmistelun. Valmisteluvaiheessa viranomaisen tarkastelee edellytysten täyttymistä ja tarkastelee rangaistusajan suunnitelman toteutumista. Valvotun koevapauden valmistelun aloittamisessa harkitaan tarkoin vangin kykyä suoriutua valvotussa koevapaudessa olevista velvollisuuksista ja rajoituksista. Esimerkiksi kuinka vanki suoriutuu valvotusta koevapaudesta päihteettömästi. Lisäksi selvitetään vangin asuinolosuhteet ja arvioidaan soveltuvuus siltä osin. Valmisteluvaiheessa selvitetään myös valvotun koevapauden toimeenpanoon liittyvien muiden viranomaisten lausunnot, kuten poliisiviranomaisen tai lastensuojelun. Lopuksi koevapauteen sijoittamisesta tehdään ehdotus, joka toimii toimeenpanosuunnitelmana. Tärkeimpiä asiakohtia koevapauden suunnittelussa ja toimeenpanosuunnitelmassa ovat valvonnan, asumisen sekä toimintavelvoitteen sisällön järjestäminen (Mäkipää 2010:20-21.)

2.3.2 Valvotun koevapauden toimeenpano

Valvottu koevapaus on kestoaltaan enintään kuusi kuukautta, mikä vastaa kansainvälistä linjaa (Rikoslaki 2013). Valvotun koevapauden toimeenpanon lähtökohtana on yksityiskohtainen ja jäsenelty toimeenpanosuunnitelma, joka laaditaan sijoituslaitoksessa yhdessä vangin kanssa. Toimeenpanosuunnitelman tulee sisältää seuraavat määräykset:

1. koevapauteen sijoitetun asunnosta
2. toimintavelvollisuuden sisällöstä, viikoittaisesta tuntimäärästä ja tarpeellisista matkajoista (rikosseuraamuslaitos laatii aikataulun osaksi toimeenpanosuunnitelmaa)
3. koevapauden valvonnasta, sen edellyttämistä teknisistä valvontavälineistä ja valvontatapaamisista
4. ajasta, jonka koevapauteen sijoitettu on velvollinen pysymään asunnossaan
5. mahdollisista tietyllä alueella liikkumista sekä rikoskumppanin tai muun nimetyn henkilön tapaamista koskevista rajoituksista
6. yhteydenpidosta koevapauteen sijoitetun ja Rikosseuraamuslaitoksen välillä
7. koevapauden asianmukaista täytäntöönpanoa edistävistä tukitoimista
8. koevapauteen sijoitetun henkilökohtaisten asioiden hoitamiseen varattavasta ajasta
9. muista vastaavista valvotun koevapauden täytäntöönpanolle välttämättömistä ehdoista

Lisäksi toimeenpanosuunnitelmassa tulee olla maininta koevapauden alkamisesta ja päättymisestä ja taloudellisesta toimeentulosta valvotun koevapauden aikana. Mikäli koevapauteen si-

joittamisen ehtona on ollut lääkehoitoon tai psykososiaaliseen hoitoon sitoutuminen, on siitä oltava maininta toimeenpanosuunnitelmassa. Vankilan johtaja vahvistaa toimeenpanosuunnitelman, jonka jälkeen vanki voidaan sijoittaa valvottuun koevapauteen. Pitkäaikaisvankien kohdalla rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö vahvistaa valvotun koevapauden toimeenpanosuunnitelman (Laki valvotusta koevapaudesta 2014.)

2.3.3 Valvotun koevapauden valvonta

Valvottuun koevapauteen sijoitettua valvotaan rikosseuraamuslaitoksen toimesta. Valvontaa suorittavat valvottuun koevapauteen sijoitetun sijoitusyksikkö, valtakunnallinen keskusvalvomo sekä tukipartiot. Rikosseuraamuslaitos arvioi valvottuun koevapauteen sijoitetun valvonnan tarpeen yksilöllisesti ja tarpeen mukaisesti. Valvonta on aina osa valvottua koevapautta, mutta intensiivisyyden määrittäminen on yksilöllistä. Valvotun koevapauden valvonnan peruslähtökohtana ovat liikkumisen rajoittaminen ja ajankäytön rajoittaminen (rikosseuraamuslaitoksen menettelyohje 2009.)

Rikosseuraamuslaitoksen on suoritettava valvonta mahdollisimman hienotunteisesti. Valvonta ei saa haitata valvottavan elämää kohtuuttomasti, eikä valvonnan suorittamisesta saa aiheutua turhaa haittaa valvottavalle. Valvonnassa on aina otettava huomioon yksityiselämän suoja sekä valvottavan perhe-elämä. Valvonnan on tapahduttava siten, että valvottava ei joudu tarpeettoman huomion kohteeksi (rikosseuraamuslaitoksen menettelyohje 2009.)

Valvotussa koevapaudessa sijoitettua valvotaan eri keinoin. Käytettävät valvontatavat ovat pääsääntöisesti mainittava toimeenpanosuunnitelmassa. Rikosseuraamuslaitoksen menettelyohjeen mukaan valvottuun koevapauteen sijoitetun valvonnan valvontamenetelmät ovat seuraavat:

1. Yhteydenpito puhelimitse, jolloin valvottavan on oltava yhteydessä sijoitusyksikköönään vuorokauden tiettyinä aikana.
2. Seuranta teknisin apuvälinein, joka mahdollistaa seurantapuhelimen käytön tai sähköisen valvonnan. Seurantapuhelimen avulla voidaan seurata valvottavan liikkeitä ja saada tieto siitä onko valvottava toimeenpanosuunnitelmassa velvoitetulla alueella. Sähköinen valvonta mahdollistaa valvottavan kehoon kiinnitettävän valvontalaitteen, jonka avulla voidaan varmistaa valvottavan kotonaoloaika paremmin.
3. Vankilan edustajan käynnit toimintavelvoitepaikalla, asunnolla tai muualla
4. Vankilan yhteydenpito yhteyshenkilöön toimintavelvoitepaikalla
5. Päihitteettömyyden valvonta
6. Velvoitetaan koevapauteen sijoitettu ilmoittautumaan yhteistyötahon luona (Rikosseuraamuslaitoksen menettelyohje 2009.)

Mainituista valvontatavoista rikosseuraamuslaitos toteuttaa valvotun koevapauden valvonnassa vähintään kolmea eri valvontatapaa. Jos lupaehtojen noudattamiseen liittyvä riski arvioidaan koevapauteen sijoitetulla keskiparhaaksi, käytetään yllä mainituista valvontatavoista vähintään neljää eri valvontakeinoa. Mikäli koevapauden lupaehtojen noudattamiseen liittyy korkea riski, käytetään useampaa valvontatapaa. Yksi keskeisin asia valvotun koevapauden valvonnassa on säännöllinen yhteydenpito koevapauteen sijoitettuun. Yhteydenpito voidaan suorittaa eri keinoin. (rikosseuraamuslaitoksen menettelyohje 2009.)

2.4 Tukipartiot

Valvontarangaistuksen myötä Suomeen perustettiin tukipartioita eri rikosseuraamusalueille. Uuden seuraamusjärjestelmän vuoksi rikosseuraamuslaitos tarvitsi lisää tukipartioita valvomaan valvontarangaistuksen toimeenpanoa. Tämän lisäksi tukipartion tehtävän kuvaan lisättiin valvottuun koevapauteen sijoitettujen valvonta. Tukipartiot toimivat koko Suomen alueella ja ne toimivat rikosseuraamuslaitoksen alaisena yksikkönä. Jokaisessa tukipartiossa toimii kaksi rikosseuraamuslaitoksen virkamiestä (Rikosseuraamuslaitos 2013.)

Tukipartiossa työskentelevällä tulee olla valmiudet toimia muuttuvassa ympäristössä. Tukipartiossa työskentelevän tulee hallita keskeiset asiakastyössä tarvittavat menetelmät, joita käytetään rikosseuraamusalan tehtävissä. Lisäksi tukipartio-ohjaajan on hallittava keskeinen normisto sekä tehtävään liittyvät lainkohdat, koska tukipartiotyön perustana ovat lainmukaisuus ja oikeudenmukaisuus. Näitä on myös osattava tilanteen mukaan soveltaa käytäntöön. Tukipartion tehtävät pitävät sisällään jatkuvasti muuttuvan ympäristön. Tilanteet muuttuvat, siksi tukipartion on kyettävä toimimaan johdonmukaisesti ennalta arvaamattomissa tilanteissa. Tukipartiossa työskentelevän tulee olla vuorovaikutustaidoiltaan edistynyt. Näiden lisäksi työntekijän on hallittava yhteistyöverkosto. Tähän kuuluvat mm. poliisi, ja lastensuojeluviranomainen. Tukipartion työntekijöiltä edellytetään myös rikosseuraamusalan tietojärjestelmien hallintaa sekä suunnittelu- että dokumentaatio-osaamista (Ranta 2013.)

Tukipartion pääsääntöisenä tehtävänä on tukea ja valvoa valvontarangaistusta suorittavia sekä valvottuun koevapauteen sijoitettuja. Lisäksi tukipartiot valvovat vankiloitten ulkopuolelle sijoitettuja vankeja, ja vankilan ulkopuolella väliaikaisesti oleskelevia vankeja. Tällaisia ovat esimerkiksi siviilityöluvalla vankilan ulkopuolella työskentelevät vangit, opintoluvalla laitoksen ulkopuolella opintoja suorittavat vangit sekä määräaikaisella poistumisluvalla olevat vangit. Näiden toimenkuvien lisäksi tukipartion työnkuvaan kuuluvat valvontarangaistuksen valmistelutyöt, määrätty tehtävät valvotun koevapauden valmistelussa sekä teknisten valvontalaitteiden asennukset ja poistamiset (Ranta 2013.)

Tukipartion tehtäväkuvauslomakkeessa (2013) määritellään tukipartion tehtävät seuraavasti:

- osallistuminen valvotun koevapauden ja valvontarangaistuksen toimeenpanon edellytysten selvittämiseen
- osallistuminen valvotun koevapauden ja valvontarangaistuksen toimeenpanoon liittyvän valvonnan intensiivisyyden määrittämiseen
- valvotun koevapauden ja valvontarangaistuksen suunnittelutyö koskien asumista ja toimintavelvoitetta
- rikoksesta epäillyn ja hänen läheistensä ohjaus ja neuvonta rangaistukseen liittyvissä asioissa
- viikkoaikataulun suunnitteluun osallistuminen ja kirjaaminen ELMO-järjestelmään
- siviilityöluvalla vankilan ulkopuolella työskentelevien vankien seuranta ja valvonta
- tuomitun tukemine, ohjaus, neuvonta ja edistymisen seuraaminen tarvittavassa laajuudessa
- yhteistyö toimintavelvoitepaikkojen kanssa
- opintoluvalla vankilan ulkopuolella opiskelevien vankien seuranta ja valvonta
- poistumisluvalla olevien vankien valvonta
- teknisten valvontalaitteiden aiheuttamien hälytysten selvittäminen ja niihin reagointi
- valvontalaitteiston asennukset, päivitykset ja poistot
- tuomitun rikoksettomaan elämään tukeminen ja ohjaaminen sekä edistymisen seuraaminen
- yhteydenpito tuomittuun ja tämän liikkumisen seuraaminen
- päihitteettömyyden valvonta
- osallistuminen rikosasioiden jatkoselvitykseen
- epäillyissä velvollisuuksien rikkomistilanteissa ensiselvityksen tekeminen
- valvojien, rikosseuraamusesimiesten, toimintavelvoitepaikkojen ja keskusvalvomon kanssa tehtävä yhteistyö
- dokumentointi tapahtumista, tuki ja kontrolli
- tuki- ja valvontatapahtumien dokumentointi vati-tietojärjestelmään

Rikosseuraamuslaitoksen strategian (2011-2020) mukaisesti toimeenpanossa olevien yksilöllistä kasvua ja kehitystä tulisi parantaa sekä antaa valmiuksia rikoksettomaan elämään. Kaiken toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä pyritään tukemaan tuomitun valmiuksia selvittää yksilönä yhteiskunnassa. Jokaisen tuomitun sosiaalisia suhteita, työelämään orientoitumista ja omaa toimivuutta pyritään kehittämään ja tukemaan yhteiskuntaan kiinnittymisen edistämiseksi (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020.)

Myös tukipartion työssä tuomittujen tukeminen on keskeisessä osassa. Tukipartion työnkuvaan kuuluu tuomittujen ohjaaminen ja tukeminen valvonnan ohella. Jokainen tukipartio ohjaa,

tukee ja neuvoo tuomittuja valvontakäyntien yhteydessä omalla tavallaan. Näin tukipartiot pyrkivät vaikuttamaan tuomitun elämään siten, että rikosseuraamuslaitoksen strategian mukainen toiminta toteutuisi myös käytännössä. Yhtenä keskeisimpänä tällaisen toiminnan väli-
neenä toimii rangaistusajan suunnitelma. Rangaistusajan suunnitelma perustuu arvioon vangin tilanteesta, ja siinä määritellään ne tavoitteet, joihin rangaistusaikana pyritään. Laadukas rangaistusajan suunnitelma pitää aina sisällään tarkan arvioin vangin kokonaisvaltaisesta tilanteesta. Tämän yksilöidyn arvion pohjalta laaditaan rangaistusajan suunnitelma jokaiselle vangille, mikä kattaa koko rangaistusajan. Suunnitelman tavoitteena on mm. rikollisen käyttäytymisen muutoksessa, rikosmyönteisten asenteiden muutoksessa ja parempien valmiuksien antamisessa vangin kiinnittymisessä yhteiskuntaan (Arola-Järvi 2012.)

Tukipartion toimia valvottuun koevapauteen sijoitettujen tukemisessa ohjaavat rikosseuraamuslaitoksen laatima strategia sekä tukeen ja ohjaukseen soveltuvat metodit. Tukipartion suorittamat valvontakäynnit valvottuun koevapauteen sijoitettujen luona ovat hyvä ja toimiva väylä vaikuttaa tuomitun ajatteluun, sekä pyrkii sitä kautta edistämään tuomitun rikoksetonta elämää. Tämän vuoksi tukipartion työn luonne tukee hyvin rikosseuraamuslaitoksen asettamia tavoitteita. Tukipartion työtoiminnan tulisi pyrkiä vaikuttamaan tuomittujen elämään ja saamaan siinä aikaan positiivisia muutoksia. Tukipartion luoma suhde tuomittuun voi monissa tilanteissa toimia työvälineenä muutoksen aikaan saamisessa. Sosiaalinen vuorovaikutussuhde voi olla merkittävänä apuna vähentämässä riskiä tuomitun uusintarikollisuutta ajatellen, koska hyvän yhteistyösuhteen vallitessa päästään paremmin avoimempaan vuorovaikutukseen. Lisäksi luottamuksen rakentaminen on keskeinen edellytys hyvässä ja toimivassa vuorovaikutussuhteessa. Vaikka luottamuksen ja hyvän yhteistyösuhteen ylläpitäminen onkin vaikeaa, tulisi niitä yrittää pitää yllä. Siksi on tärkeää toimia johdonmukaisesti ja luottamusta herättävästi. On erityisen tärkeää, että asiakassuhteessa toimitaan rehellisesti ja päätökset perustellaan. Keskustelu toimii yhtenä keskeisimpänä keinona yhteistyötoiminnassa asiakkaan kanssa. Ristiriitatilanteet ja ongelmakohtat tulee käsitellä keskustelemalla (Kananoja 2011.)

Kananoja avaa tukitoiminnan ja kontrollin suhdetta hyvin. Siksi se sopii hyvin tukipartiotoiminnan kuvaamiseen. Tuki ja kontrolli eivät välttämättä ole toisiaan poissulkevia. Tukipartioiden toimenkuvaan kuuluvat asiakkaan tukeminen ja kontrollointi. Tuen ja kontrollin yhdistäminen tukipartiotoiminnassa on tärkeää hyvän tukipartiotoiminnan saavuttamiseksi. Kontrollin ei aina tarvitse olla nöyryyttävää tai alistavaa. Kontrolli voi parhaimmillaan olla tukea antavaa toimintaa. Vaikka tukitoiminnan ja kontrolloinnin yhdistäminen on hankalaa, on niitä pyrittävä käsittelemään yhdessä (Kananoja 2011.)

Myhrberg mainitsee rangaistuksen täytäntöönpanon yleisiksi periaatteiksi mm. oikeudenmukaisuuden ja ihmisarvoisen kohtelun. Kaikki ihmiset ovat lain edessä yhdenvertaisia, joten kenenkään syrjiminen tai kaltoin kohteleminen ei voi olla osa rikosseuraamuslaitoksen toiminta-

taa. Kontrolli ei siis voi olla mielivaltaista ja kaiken toiminnan tulee olla perusteltua sekä lainmukaista (Myhrberg 2007).

2.4.1 Tukipartion valvontamenetelmät valvotussa koevapaudessa

Tukipartion tehtävänä on valvottuun koevapauteen sijoitettujen valvonta. Valvontamenetelmiin kuuluvat päihdekontrolli, alueellisten rajoitusten kontrollointi, valvontakäynnit, valvottavien seuranta sekä muu valvontaa liittyvä yhteydenpito valvottavaan. Valvottuun koevapauteen sijoitettujen valvonta perustuu lakiin. Lähtökohtana päihdevalvonnalle on se, että se nähdään osana kuntouttavaa, ja koevapauteen sijoitetun tukevaa toimintaa. Laki valvotusta koevapaudesta 2014 astui voimaan saman vuoden tammikuussa. Laki edellyttää valvottuun koevapauteen sijoitettujen valvontaa. Valvonta tulee suorittaa rikosseuraamuslaitoksen toimesta, ja sen tulee olla lain- ja tarkoituksen mukaista. Tämä tarkoittaa, että valvonnan tulee kohdata valvottavan valvontatarve (Laki valvotusta koevapaudesta 2014.)

Suuri osa rikoksista tehdään päihtyneenä, joten päiheteettömyyden valvonta on yksi keskeisin valvontamenetelmä valvotussa koevapaudessa. Päiheteettömyyden valvontaan kuuluvat puhaluskoe, sylkikoe, virtsakoe ja verikoe. Lisäksi rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet havainnoivat päiheteettömyyttä ilman teknisiä apuvälineitä. Lisäksi valvottuun koevapauteen sijoitettu voidaan velvoittaa saapumaan rikosseuraamuslaitoksen yksikköön, terveyskeskukseen tai päihdehuoltolain (41/1986) mukaiseen laitokseen antamaan virtsanäyte (laki valvotusta koevapaudesta 2014.)

Virtsa- ja sylkinäytteen ottamisesta säädetään erikseen vankeuslaissa, päihdevalvontaa koskevissa säädöksissä sekä rikosseuraamuslaitoksen ohjeessa 3/004/2010. Huolellisesti suoritettuna päihdetestin perustana on testin suorittamisen yllätyksellisyys. Lisäksi rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten on tehtävä testit huolellisesti ja siten, että kaikkia koevapauteen sijoitettuja testataan tasavertaisesti. Virtsatesti on ensisijainen testikeino sylkikokeeseen verrattuna, koska sylkinäyte ei tunnista riittävän laajasti huumaus- ja lääkeaineita (päihdetyön linjaukset 2012-2016).

Jokaisella koevapauteen sijoitetulla tulisi olla yhtäläinen mahdollisuus suorittaa rangaistus päiheteettömästi. Valvotussa koevapaudessa vallitsevat olosuhteet tulisivat tukea koevapauteen sijoitetun päiheteettömyyttä. Rikosseuraamuslaitoksen suorittaman lähityön ja siihen liittyvän valvonnan tulee taata jokaiselle koevapauteen sijoitetulle turvallinen ympäristö suorittaa rangaistuksensa ilman päiheteitä. Valvotussa koevapaudessa tehtävä lähityö on pääasiassa tukipartion suorittamaa. Tukipartiolla on ainutlaatuinen mahdollisuus päästä koevapauteen sijoitetun lähelle, ja valvonnan kautta olla tukemassa päiheteettömyyttä (päihdetyön linjaukset 2012-2016).

Lähtökohtana koevapauteen sijoittamisessa on laaditun toimeenpanosuunnitelman noudattaminen. Tämän lisäksi koevapauteen sijoitetulle annetaan haltuun seurantalaitte tai hänen kehoonsa voidaan kiinnittää valvontaan tarkoitettu tekninen laite. Valvonnan intensiivisyys sekä valvontalaitteiden tarpeellisuus määritellään yksilökohtaisesti. Jokaisen koevapauteen sijoitetun valvonnan tarve mitoitetaan yksilöllisesti siten, että valvotun koevapauden ehtojen noudattaminen on todennäköistä (Laki valvotusta koevapaudesta 2014).

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten tulee olla yhteydessä valvottuun koevapauteen sijoitetuihin riittävästi, jotta valvonnan uskottavuus säilyisi. Yhteyttä tulee pitää myös toimeenpanosuunnitelmassa olevaan toimintavelvoitepaikkaan. Valvova viranomainen tekee valvontakäyntejä valvottuun koevapauteen sijoitetun asuntoon tai muuhun paikkaan, jossa valvotun on toimeenpanosuunnitelman mukaan oikeus oleskella. Pääasiallinen valvova viranomainen tässä tapauksessa on tukipartio. Valvontakäyntien yhteydessä tukipartiot tekevät päihdetestejä valvotulle. Tukipartion on huomioitava vähimmän haitan periaate työssään, jotta valvottuun koevapauteen sijoitetulle ei aiheudu turhaa haittaa tukipartion suorittaman päihdetestin seurauksena (Laki valvotusta koevapaudesta 2014).

Valvottu koevapaus on täysin päihteetön rangaistuksen suorittamisen muoto. Valvottuun koevapauteen sijoitettu ei saa koevapauden aikana käyttää huumausainelain (373/2008) 3§:n 1 momentissa tarkoitettua huumausainetta, alkoholia eikä muuta päihdyttävää ainetta eikä rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettua dopingainetta, eikä olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen (Laki valvotusta koevapaudesta 2014). Tähän kuuluvat myös luvattomat lääkeaineet. Valvottuun koevapauteen sijoitetun tulee käyttää ainoastaan sellaisia lääkeaineita, joihin hänellä on olemassa asianmukaiset lääkärin määräämät lääkemääräykset. Tukipartiot huolehtivat siitä, että tämä lain tarkoittama päihteettömyys valvotussa koevapaudessa toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla. Koska valvottu koevapaus tulee olla täysin päihteetön rangaistuksen muoto, täytyy pieniinkin päihderikkomuksiin puuttua. Päihderikkomuksiin valvotussa koevapaudessa voidaan puuttua antamalla valvottuun koevapauteen sijoitetulle varoitus tai keskeyttää valvottu koevapaus määräaikaisesti tai kokonaan (Päihdetyön linjaukset 2012-2016).

2.4.2 Tukipartion tukimenetelmät valvotussa koevapaudessa

Tukipartiotyö on myös sosiaalityötä. Tukipartiotyössä yhdistyvät valvonnalliset elementit tuen ja ohjauksen elementteihin. Lähestyn tukipartiossa tehtävää tukitoimintaa sosiaalityön näkökulmasta, koska tukipartion toimintamenetelmät työnkuvassa ovat pääosin vuorovaikutteista ohjausta, tukea ja neuvontaa. Kananajan (2011) mukaan arvot ovat sosiaalityön perusta, keskeisimpänä ihmisarvoinen kohtelu. Tämä merkitsee sitä, että jokaista valvottavaa tulisi kohdella tasavertaisesti henkilökohtaisista ominaisuuksista tai ajatuksista riippumatta (Kanaoja

2011.) Tämä ajattelu toimii hyvin tukipartion ohjenuorana rikosseuraamuslaitoksen arvojen tukena.

Tilannearviointi on kaiken sosiaalityön peruslähtökohta. Tilannearvion luomisessa rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmät ovat keskeisessä osassa. Tukipartiot voivat käyttää rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmiä tiedon keräämiseksi valvottuun koevapauteen sijoitetusta. Saatavilla olevat tiedot tulevat pääsääntöisesti rangaistusajan suunnitelmasta, riski- ja tarvearviosta sekä valvotun koevapauden toimeenpanosuunnitelmasta. Lopullinen tilannearvio tehdään valvontakohteessa valvontakäynnin yhteydessä. Tilannearviossa käsillä oleva ongelma tulee olla mahdollisimman tarkasti kuvattuna. Tukipartioiden valvontakäynnit kohdistuvat pääsääntöisesti valvottavan kotiin. Tämä antaa hyvän mahdollisuuden keskustelulle ja vuorovaikutukselliselle vaikuttamiselle. Hyvän ja toimivan asiakassuhteen luomiseksi ovat keskustelu ja hyvä vuorovaikutussuhde välttämättömiä elementtejä (Kanaoja 2011.)

Tukipartion työssä valvottuun koevapauteen sijoitetut tulisi aina kohdata yksilöinä tasavertaisesti ja kunnioittaa jokaista valvottavaa ihmisenä, taustasta tai elämän tilanteesta riippumatta. Mönkkösen mukaan tasavertainen kohtelu ja ihmisarvon kunnioittaminen ovat yksi keskeinen vuorovaikutusosaamisen ulottuvuus (Mönkkönen 2007:31.) Lisäksi luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen luominen edesauttaa tukipartion työn tavoitteiden saavuttamista. Hyvän vuorovaikutuksen tunnusmerkkejä ovat tehokkuus, päämääriin pyrkivä eteneminen ja yhteistyösuhteiden säilyttäminen (Kauppila 2005:70.) Tukipartion toiminnan tulisi tavoittaa valvottava yksilönä ja vaikuttaa luottamuksen kautta elämän hallintaan.

Tukipartiotyössä erittäin huomioitavaa on vuorovaikutussuhteen luominen ja keskustelu. Työn pääasiallinen sisältö valvonnan ohella on keskustelua. Keskustelu voi olla pinnallisempaa tai vaikuttavampaa. Vaikuttavalla keskustelulla tarkoitetaan pääasiassa motivoivaa keskustelua, jonka avulla pyritään lisäämään yksilön ymmärrystä omasta toiminnastaan. Oman toiminnan havainnointi ja omien motivaatiotekijöiden tunnistaminen ovat usein edellytyksiä muutokselle. Käytävien keskustelujen sisältö riippuu usein myös siitä, missä valvottuun koevapauteen sijoitettu kohdataan. Tavataanko valvottava kotonaan, tai onko tilanteessa läsnä muita henkilöitä. Tilannesidonnaisuus on tukipartiotyössä yksi keskusteluun ja vuorovaikutukseen vaikuttava tekijä. On osattava toimia ammatillisesti tilanteen mukaan. Hyvän vuorovaikutussuhteen luomiseksi vaaditaan ennakkoluulottomuutta ja kykyä ymmärtää toisen ihmisen maailmankatsomusta. Vuorovaikutussuhteen luomisessa on tärkeää myös pohtia omia henkilökohtaisia arvoja, koska suuret erot arvomaailmoissa voivat vaikeuttaa hyvän asiakassuhteen luomista (Vilén 2002:31-38.)

Vuorovaikutus on vastavuoroista toimintaa. Se sisältää tiedon vastaanottamista, sekä sen antamista. Toimiva vuorovaikutus johtaa jaettuun yhteisymmärrykseen kokemuksista. Vuorovai-

kutuksen avulla voimme yrittää selvittää omia kokemuksiamme ja tuntojamme. Kokonaisuudessaan vuorovaikutus voi olla hyvin yksinkertainen prosessi. Se pitää sisällään puhumista ja kuuntelua. Vuorovaikutuksen avulla kuvaileminen on lisäksi yksi välttämätön osa onnistunutta ymmärrystä (Howe 1992:106.) Tämä todentaa sitä faktaa, että tukipartiossa käytävät keskustelut saattavat parhaimmillaan olla hyvin vaikuttavia valvottavan kannalta. Keskustelun vaikuttavuutta vuorovaikutussuhteessa ei siis tule aliarvioida.

Vuorovaikutuksellinen tukeminen on tukipartion keskeisin keino vaikuttaa valvottuun koepauteen sijoitettuun henkilöön. Vuorovaikutuksellisessa tukemisessä on kyse kuuntelemisesta ja tukemisesta. Vuorovaikutuksellisen tukemisen tavoitteena on synnyttää voimaantumisen kokemus ihmisessä. Tämän kokemuksen syntymiseen vaikuttaa keskeisimpänä keskustelu tuomitun kanssa. Vuorovaikutuksellinen tukeminen on lisäksi tuomitun voimavarojen tukemista (Vilen 2002:23-26.) Lisäksi tuen ja kontrollin suhteen määrittäminen tukipartiotyössä asettaa haasteen henkilöstölle. Tukipartion työnkuvaan kuuluvat läheisesti kontrollin ylläpitäminen sekä tukitoiminnat. Eriksson & Arnkil 2007 mukaan tuki ja kontrolli liittyvät läheisesti toisiinsa. Tärkeää on kuinka hyvin tuen ja kontrollin yhdistäminen asiakastyössä toteutuu. Onko toiminta alistavaa vai voimaannuttavaa (Eriksson & Arnkil 2007).

Rikosseuraamuslaitoksen toiminta pyrkii yhä enemmän vaikuttamaan tuomittuihin. Rikosseuraamuslaitoksen strategian (2011-2020) mukaan pyrkimys vaikuttavampaan täytäntöönpanoon on ilmeinen. Tukipartion toimenkuva on yksi vaikuttamisen keino. Tukipartion käytössä on kaikki vuorovaikutukselliseen vaikuttamiseen tarvittavat elementit. Tukipartiot voivat työajan puitteissa pysähtyä valvottuun koepauteen sijoitetun luokse ja keskustella mahdollisista ongelmakohdista tuomitun elämässä. Tukipartiot voivat olla keskeisessä roolissa rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaisten tavoitteiden toteuttamisessa. Tukipartioissa työskentelevien virkamiesten ammatillisuus ja kyvykyys toimia näiden tavoitteiden mukaisesti asettuu haasteen eteen. Tukipartiotyössä mahdollistuu ainutlaatuinen tilaisuus päästä vaikuttamaan valvottuun koepauteen sijoitettujen elämään rakentavalla tavalla.

2.4.3 Tukipartion moniammatillinen yhteistyö

Tukipartiot työskentelevät keskellä moniammatillista verkostoa. Tukipartiot toimivat yhteistyössä mm. vankiloiden, yhdyskuntaseuraamustoimistojen, poliisin, lastensuojelun ja sosiaaliviranomaisten kanssa. Moniammatillisuudella tarkoitetaan asiantuntijaverkostoa, jossa eri alojen asiantuntijat ja toimijat työskentelevät yhdessä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Keskeistä moniammatillisessa verkostotoiminnassa on vuorovaikutuksen toimiminen sekä tiedon ja osaamisen jakaminen. Organisaatioiden yhteistyö tarkoittaa ulkoista moniammatillisuutta (Koskela 2013). Ulkoinen moniammatillisuus on tärkeässä osassa tukipartion toimintaa, koska eri organisaatioiden edustajat voivat toimia yhdessä saman päämäärän saavuttamiseksi.

Tämänkaltainen moniammatillinen verkostotyö on haastavaa, koska sujuvan yhteistyön saavuttamiseksi vuorovaikutuksen on oltava mutkatonta eri toimijoiden kanssa. Verkostotyöskentelyn etuna on toisilta oppiminen. Tiimi- ja verkostotyöskentelyssä mukana olevat voivat omaksua eri ammattiryhmien ominaisuuksia ja sitä kautta kehittyä ammatillisesti (Koskela 2013). Tukipartion verkostotyöskentely tukee työn tavoitteita ja samalla kehittää ammatillista kasvua tukipartioissa. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen yhdessä toimimisen kautta lisää tukipartion valmiuksia toimia tulevaisuuden haasteiden edessä.

3 Tutkimuksen lähtökohdat

Lähtökohtana tälle tutkimukselle oli oma mielenkiintoni rikosseuraamuslaitoksen tukipartio-työtä kohtaan sekä valvotun koevapauden toimeenpanoon liittyvien ongelmakohtien selvittäminen. Tutkijan henkilökohtainen mielenkiinto ja asiantuntemus tutkittavaan ilmiöön tai asiaan, ovat tutkimusongelmien löytämisessä keskeisiä asioita tutkimuksen valmistumisen kannalta (Burns 2000:26). Tämän vuoksi uskon tutkimuksen palvelevan rikosseuraamuslaitosta ja tutkimusta voidaan käyttää hyväksi tukipartioiden työn kehittämiseksi. Tutkimuksen tarkoituksenmukaisuus vaikutti aiheen valintaan merkittävästi. Tukipartioiden toimintaa eri rikosseuraamusalueilla ei ole verrattu vastaavalla tavalla aikaisemmin, joten tutkimuksella on hyvät edellytykset vaikuttaa merkittävästi tulevaisuuden tukipartioiden toimintamalleihin. Osalltakaan aiheen tutkimiseen antoi lisävoimaa uusi laki valvotusta koevapaudesta, joka on tullut voimaan tämän tutkimuksen valmistumisen aikana. Laki valvotusta koevapaudesta astui voimaan 1.1.2014 (rikosseuraamus.fi). Tämän lain myötä valvotun koevapauden valmistelu sekä toimeenpano muuttuivat merkittävästi rikosseuraamuslaitoksen kannalta, ja kasvatti tukipartioiden toimenkuvan luonnetta valvotun koevapauden toimeenpanoa ajatellen merkittävästi.

Merkittävimmät lakiuudistuksen teemat koskevat valvotun koevapauden edellytysten selvittämistä, teknisiä valvontalaitteita ja seksuaalirikollisten sitoutumista lääkehoitoon. Uuden lain myötä rikosseuraamuslaitos on velvollinen selvittämään valvottuun koevapauteen anovan vangin edellytykset sijoitettavaksi vankilan ulkopuoliseen valvontaan. Tämän lisäksi valvonnan toteuttamiseksi uusi laki mahdollistaa kehoon kiinnitettävän teknisen laitteen seurantapuhelimen lisäksi. Tämä tarkoittaa käytännössä sähköisen lähettimen eli ns. jalkapannan käyttämistä seurantapuhelimen lisäksi. Kolmas keskeinen uudistus koskee seksuaalirikollisten sijoittamista valvottuun koevapauteen, jonka ehdoksi voidaan uuden lain myötä edellyttää lääkehoitoa.

3.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on antaa kuva tukipartion työstä ja vertailla eri rikosseu-

raamusalueiden tukipartioiden työn toimintamalleja. Tällä hetkellä tukipartioita toimii Suomessa yhdessätoista eri kaupungissa (rikosseuraamus.fi). Tämä asettaa tutkimukselle erittäin mielenkiintoisen asetelman. Tutkimuksen tavoitteena on löytää eri alueiden tukipartiotoiminnasta sellaisia eroavaisuuksia, jotka ovat merkittäviä työn kehittämisen kannalta. Jokainen tukipartio toimii omana partionaan ja kehittää omat toimintamallinsa työn edetessä. Mitään yleistä ohjeistusta tai käsikirjaa tukipartioiden työnkuvasta ei varsinaisesti ole olemassa.

Tämän asetelman vuoksi lähtökohdat tälle tutkimukselle olivat erittäin mielenkiintoiset ja herätti tutkimuksen tekijässä monia kysymyksiä. Tutkimuksen pääasiallisena tarkoituksena on muodostaa kuva siitä, miten eri tukipartiot toteuttavat valvotun koevapauden toimeenpanoon liittyviä työtehtäviä. Lisäksi tarkoitus on saada kokonaiskuva siitä, miten tukipartioiden työ painottuu eri osa-alueille. Esimerkiksi kuinka suuri osa tukipartioista painottaa tukitoimintaa työn tekemisessä tai kuinka merkittävänä eri tukipartiot näkevät valvonnan osuuden työtoiminnan kokonaisuudessa.

Tutkimuksen tavoitteena on lisäksi saada monipuolinen ja informatiivinen kuva tukipartioiden toiminnasta valvotun koevapauden suunnittelussa ja toimeenpanossa eri rikosseuraamusalueilla. Tämä tutkimus jakaa valvotun koevapauden suunnitteluvaiheeseen ja toimeenpanovaiheeseen ja tarkastelee tukipartioiden toimintaa niissä konteksteissa. Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena avata tukipartion työnkuvaa ja löytää kehitettävät ongelmakohdat. Olen rajannut tutkimuksen koskemaan ainoastaan valvottua koevapautta, jotta voin keskittyä tarkemmin koevapauden valvonnan ja tuen kehittämiseen. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on löytää rikosseuraamusalueiden tukipartioiden toiminnasta sellaisia seikkoja, joiden kehittäminen edesauttaisi vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon painopisteen siirtymistä avoimempaan suuntaan Rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaisesti.

Tutkimustulosten on tarkoitus yhtenäistää tukipartioiden toimintaa koko Suomessa. Suomen eri rikosseuraamusalueet toimivat omina alueyksikköinä, joten vaihtelevuutta tukipartioiden toimintamalleissa voi tulla esille. Näitä toimintamallien eroavaisuuksia pyrin tuomaan kaikkien tietoisuuteen. Tukipartioiden työ on edelleen varhaisessa vaiheessa, joten on merkittävää saada ja jakaa informaatiota eri tukipartioiden välillä eri rikosseuraamusalueilla.

4 Tutkimuksen toteutus

Toteutin tutkimuksen laatimalla aiheesta kyselyn Suomen tukipartiossa työskenteleville. Kyselylomake (Liite 1) on jaettu eri aihepiireihin. Aihepiirit ovat ne keskeiset laajemmat kokonaisuudet, joihin tarkoitukseni oli saada mahdollisimman kattavat vastaukset. Nämä laajemmat kokonaisuudet jakautuivat pienempiin kokonaisuuksiin tarkemman kuvan rakentamiseksi. Kyselylomake piti sisällään kysymyksiä valvotun koevapauden suunnittelusta ja toimeenpanosta,

joihin vastaaja vastasi asteikolla 1-5, miten eri asiat toimivat. Asteikolla pyrin määrittämään asioiden todellisen tilan ja saamaan yhdenmukaiset vastaukset. Tämä nopeutti lomakkeiden käsittelyä ja minimoi ylimääräisen työtaakan (Holopainen 2002:39.) Numeerinen asteikko toimii siten, että numero 1 kuvasi kysyttyä asiaa täysin toimimattomaksi ja numero 5 kuvasi erinomaistesti toimivaa. Lisäksi kyselylomakkeessa oli tarkennettu jokaista kysymystä avoimin, tarkentavin kysymyksin. Tällä tavalla pyrin antamaan vastaajille mahdollisuuden tarkentaa antamaansa vastausta mahdollisimman kattavaksi. Kyselylomakkeen laatimisessa otin huomioon kyselylomakkeen yleiset ohjeistukset Holopaisen (2002:39-40) mukaan. Kyselylomakkeen kysymykset pyrin tekemään mahdollisimman yksiselitteisiksi ja siten, että tutkittavaan asiaan saisin mahdollisimman kattavan informaatiomäärän luotettavan ja uskottavan tutkimuksen luomiseksi. Tarkoitukseni oli saada suhteellisen pieneltä tutkimusjoukolta mahdollisimman paljon relevanttia tietoa.

4.1 Määrällinen tutkimus

Tämä tutkimus on perusidealtaan kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Kvantitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on empiirisen ilmiön tutkiminen mitattavin määrein (Tähtinen 2011:20). Kyselylomakkeesta saatuja numeerisia vastauksia tulkitaan tutkimusongelmien ratkaisemiseksi. Tämän tutkimuksen pohjana toimivan kyselylomakkeen avoimet kysymykset ja niihin saadut kattavat vastaukset puoltavat sitä, että tutkimuksessa on myös kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä. Laadullisessa tutkimuksessa saatuja vastauksia pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti ja ottamaan huomioon tutkittavan joukon arvoja sekä asenteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittava joukko on usein määrällisesti pieni. Kvalitatiivinen tutkimus sopii erinomaisesti toiminnan kehittämiseen sekä vaihtoehtojen etsimiseen (Heikkilä 2010:16). Tämän vuoksi tämän tutkimuksen uskottavuus saa huomattavasti lisäarvoa, koska tutkimustulokset eivät ainoastaan perustu määrällisiin tutkimustuloksiin.

Tällaista tutkimusta voidaan luonnehtia myös monimenetelmälliseksi tutkimukseksi. Tiedon kerääminen ja analysointi käyttäen sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä antavat paremman ymmärryksen tutkittavaan aiheeseen (Ronkainen 2009). Lisäksi tutkimustulosten uskottavuus ja käsiteltävyys paranevat.

4.2 Kohderyhmä

Kyselyn kohderyhmänä olivat Suomessa työskentelevät tukipartio-ohjaajat. Tarkoitus oli saada mahdollisimman moni tukipartio-ohjaaja vastaamaan kyselyyn, jotta tuloksista voidaan rakentaa uskottavat päätelmät ja tutkimustulokset. Kohderyhmän koko oli 29 tukipartio-ohjaaja. Lähetin kyselylomakkeen jokaiselle Suomessa toimivalle tukipartio-ohjaajalle. Vastauksia sain 20 kappaletta, mikä on 69 % koko otoksesta. Mitä pienemmästä otoksesta pyritään tekemään

johtopäätöksiä sitä suurempi on virhemarginaalin mahdollisuus (Holopainen 2002:36). Tämän vuoksi saamiani tuloksia voidaan tarkastella myös kriittisesti, mikä tietysti vaikuttaa tuloksien uskottavuuteen. Tässä tutkimuksessa kyselyyn vastanneiden joukko oli hyvin rajallinen, joten täysin tilastollisesti virheettömien tulosten saaminen on erittäin vaikeaa.

Suomen rikosseuraamuslaitos jakautuu kolmeen eri rikosseuraamusalueeseen: Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue, Länsi-Suomen rikosseuraamusalue ja Etelä-Suomen rikosseuraamusalue. Jokaisella rikosseuraamusalueella työskentelee tietty määrä tukipartio-ohjaajia. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella työskentelee 12 tukipartio-ohjaajaa. Itä- ja Pohjois-Suomen tukipartio-ohjaajat sijoittuvat Ouluun, Jyväskylää, Kouvolaan ja Kuopioon. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella työskentelee myös 12 tukipartio-ohjaajaa, jotka työskentelevät akselilla Turku, Tampere, Hämeenlinna, Lahti, Seinäjoki ja Pori. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella työskentelee kuusi tukipartio-ohjaajaa, joiden asemapaikka sijaitsee Vantaalla.

Kohderymänä toimineiden tukipartio-ohjaajien nimiä en tule tässä tutkimuksessa mainitsemaan. Suorat sitaatit kohderymän vastauksista eivät ole tunnistettavissa tai kohdennettavissa yksittäiseen henkilöön. Käsiteltäviä vastaukset nimetään ainoastaan rikosseuraamusalueittain. Tämän lisäksi sitouduin kyselylomakkeella (liite 1) suojaamaan vastaajien anonymiteetit.

4.3 Vastausten tulkinta ja tulosten luotettavuus

Saamistani vastauksista vertailen eri rikosseuraamusalueiden tukipartiotoiminnan käytäntöjä koevapauden suunnittelussa ja toimeenpanossa. Tavoitteenani on saada vastauksista selville se, miten alueellisuus on yhteydessä tukipartioissa tehtävään toimintaan. Onko vastauksista havaittavissa selviä alueellisia eroavaisuuksia tai kuinka merkittäviä eroja voidaan havaita tukipartioiden toimintamalleissa. Pyrin muodostamaan vastauksista mahdollisimman selkeän kuvan. Tarkoitukseni on kiinnittää huomiota erityisesti eri alueiden ominaisiin piirteisiin valvotun koevapauden suunnittelussa ja toimeenpanossa. Keskeisen tiedon saamiseksi analysoin vastaukset mahdollisimman huolellisesti ja tarkasti. Tämä edesauttaa myös tutkimuksen uskottavuuskysymystä. Lisäksi tulen käsittelemään vastauksia mahdollisimman objektiivisesti. Oma työskentelyni Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen tukipartiossa asettaa eettisen haasteen tutkimuksen tekemisessä. Oma työskentelyni tukipartiossa ei saa vaikuttaa tutkimustulosten analysoinnissa. Vaikka minulla tutkimuksen tekijänä on ennakkotietoa tukipartioiden toiminnasta, ei se tule vaikuttamaan saatuihin lopputuloksiin. Pyrkimykseni on olla ehdottoman objektiivinen ja tehdä johtopäätelmiä käyttäen ainoastaan kyselystä saatuja vastauksia.

Jokaiseen tutkimukseen liittyy kysymys puolueettomuudesta. Jokaiselle tutkijalle saattaa tulla tutkimuksen aikana tahattomia virheitä, mutta täysin kestämatöntä on tulosten vääristämi-

nen. Tutkimuksen tulokset eivät saa riippua tutkijasta, vaan tuloksia tulee tulkita mahdollisimman objektiivisesti. Yksi keskeisin tieteellisen tutkimuksen tärkein kriteeri on se, että tutkimus on tehty tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaisesti. Näistä kriteereistä keskeisimmät ovat validiteetti sekä reliabiliteetti (Heikkilä 2010:185).

Validiteetti eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tulee selvittää niitä asioita, mitä on tarkoituskin selvittää. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tavoitteet tulee olla suunniteltuja, sekä tutkimuksessa käytettävä metodi tulee mitata relevantteja asioita. Tässä tutkimuksessa käytettävä kyselytutkimus tulisi siis palvella tutkimukselle asetettuja tutkimuskysymyksiä (Heikkilä 2010:29-30).

Reliabiliteetti tarkoittaa taas tulosten tarkkuutta. Tutkimuksesta saadut tulokset tulee olla oikeita, ja niiden tulee vastata luotettavasti tuloslähdettä. Tutkijan tulee työskennellä kriittisesti ja osata käsitellä tietoa luotettavalla tavalla. Tutkimuksessa tulee lisäksi ottaa huomioon tutkittavan joukon asiakeskeisyys (Heikkilä 2010:29-31). Tässä tutkimuksessa tulen käsittelemään saatuja vastauksia mahdollisimman tarkasti hyvän ja oikeellisen tieteellisen tutkimuksen tavan mukaisesti.

Hyvässä tutkimuksessa tutkija arvioi tutkimuksen luotettavuutta käytettävissä olevien tietojen perusteella. Tutkimuksen perusteltavuuden kannalta on erittäin tärkeää huomioida tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi korkea vastausprosentti ja riittävän suuri otos ovat keskeisiä asioita tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa (Heikkilä 2010:188). Tässä tutkimuksessa pyrin luotettavasti arvioimaan saatuja vastauksia. Tutkimuksessa tulen ottamaan huomioon objektiivisuuden, validiteetin sekä reliabiliteetin. Tutkimuksen kaikkea relevanttia tietoa tulen käsittelemään hyvän tutkimuksen perusvaatimukset huomioon ottaen, kuten yllä olen maininnut.

4.4 Aineistoanalyysi

Aineiston analysointi kulkee läpi tutkimuksen aina alusta loppuun. Analysointi näkyy aineiston valinnassa, aineiston esittämisessä ja tutkijan suorittamassa tulkinnessa. Lisäksi analysointi näkyy aineiston suunnittelussa, koonnissa sekä lopullisessa analyysissä (Taanila 2007). Analysoinnin tekniikaksi tässä tutkimuksessa nousivat pääasiassa teemoittelu ja sitä kautta tyyppittely. Tarkoitus on esittää näiden tekniikoiden avulla aineiston keskeisimmät asiat. Teemoittelu ja tyyppittely koskevat nimenomaan kyselyn avoimien vastausten analysointia. Numeeristen vastausten analysoinnissa käytin taulukointia lukumäärin sekä prosenttiluvuin.

Teemoittelussa aineistosta nostetaan esille tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Teemoitteluun kuuluvat myös sitaattien käytöt. Sitaattien käytöllä pyritään kuvaamaan keskeisiä aineis-

tosta ilmi tulleita asioita sekä perustelemaan saatuja tuloksia. Teemoittelun jälkeen tulee tyypittely. Tyypittelyssä aineisto ryhmitellään etsimällä samankaltaisuuksia. Parhaimmillaan tyypittely kuvaa aineiston keskeisiä asioita laajasti ja mielenkiintoisesti. Tyypittelyssä voidaan etsiä useasti esiintyviä seikkoja tai vastaavasti erottaa poikkeavuudet. Poikkeavuuksien analysoinnissa tutkija joutuu viemään analysoinnin mahdollisimman pitkälle (Taanila 2007).

Tämän tutkimuksen aineiston analyysissä keräsin saaduista vastauksista yhtäläisyyksiä. Kokosin vastaukset eri teemoihin, jonka jälkeen jaottelin yhtäläisyydet rikosseuraamusalueittain sekä kokonaisuusittain. Tarkoitukseni oli löytää merkittäviä samankaltaisuuksia sekä selkeitä eroavaisuuksia vastauksista. Selkeät erot luokittelin rikosseuraamusalueittain omaksi ryhmäksi. Samankaltaiset vastaukset keräsin yhteen, joista pystyi sitten tekemään johtopäätelmiä. Kyselyn numeeriset vastaukset kokosin taulukoinnin ja prosenttilukujen avulla yhteen. Prosenttiluvuista sekä yleisestä numeerisesta vastauslinjasta päätellen kokosin keskeiset johtopäätelmät.

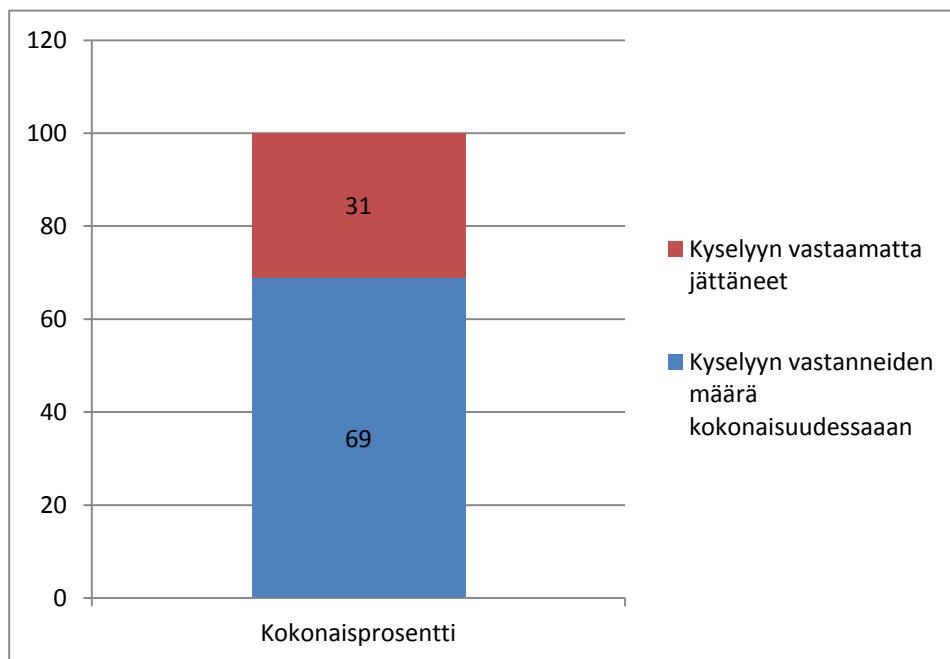
5 Tutkimustulokset

Tarkoituksena on analysoida tutkimustuloksia samanlaisella jaottelulla, mikä löytyy tämän tutkimuksen kyselylomakkeella. Kyselylomake on jaettu viiteen eri pääosiin aihepiireittäin:

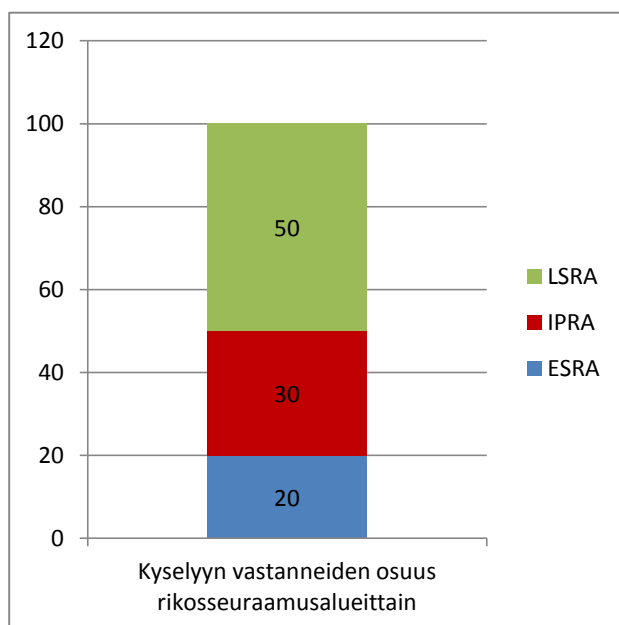
1. tukipartion rooli valvotun koevapauden suunnittelussa
2. tukipartion rooli valvotun koevapauden toimeenpanossa
3. tukipartion tukitoiminnat valvotussa koevapaudessa
4. tukipartion valvontamenetelmät valvotussa koevapaudessa
5. valvotun koevapauden tulevaisuus

Tutkimustulokset osiossa kyselyn vastauksia analysoidaan sekä saatujen numeeristen vastaus-ten pohjalta, että avointen kysymysten pohjalta. Tuloksista pyritään saamaan mahdollisimman tarkat vastaukset tutkimuskysymyksiin.

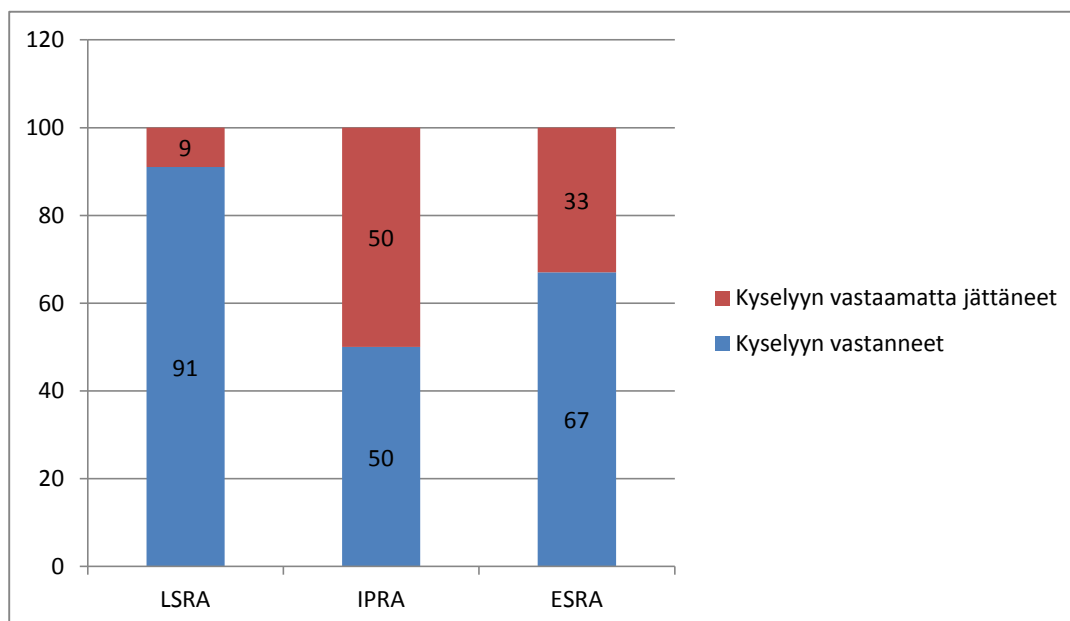
5.1 Vastausprosentit

Taulukko 1: Kyselytutkimuksen kokonaisvastausprosentti

Taulukko 1: Kyselyyn vastanneiden osuus rikosseuraamusalueittain kokonaisprosentista laskettuna

Taulukko 2: Rikosseuraamusalueiden tukipartio-ohjaajien vastausprosentit

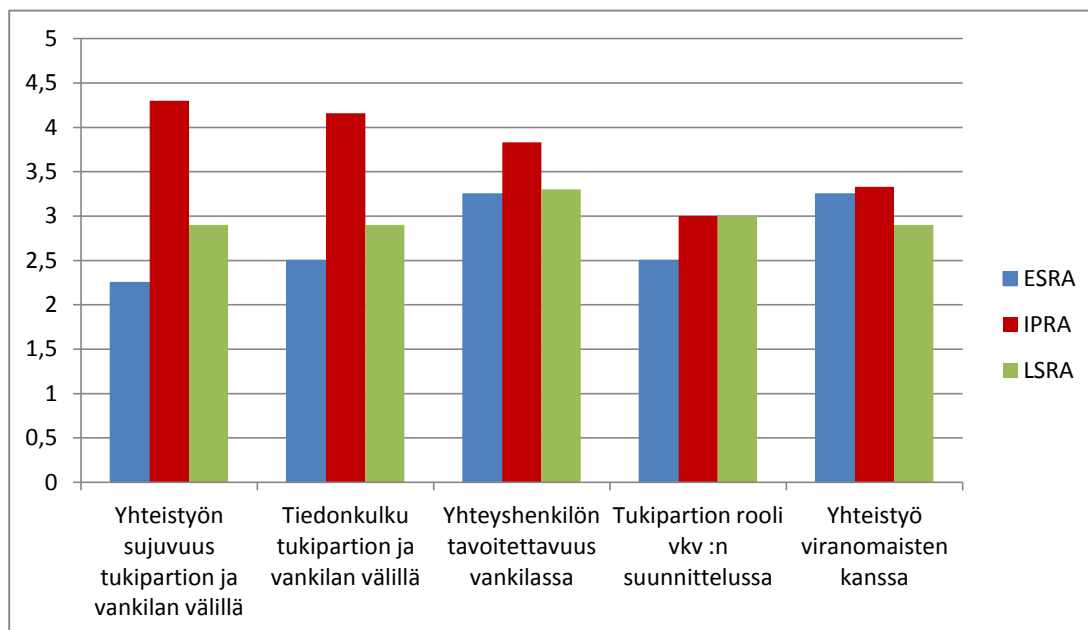
Kuten aikaisemmin mainitsin, kyselyn kokonaisvastausprosentti on 69 % kaikista tukipartiossa työskentelevistä tukipartio-ohjaajista Suomessa. Kokonaisvastausprosentista Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen osuus on 50 %, Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen osuus on 20 % ja Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen osuus 30 %. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen tukipartio-ohjaajien vastausprosentti on 91 %, Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen tukipartio-ohjaajien vastausprosentti on 67 % ja Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen tukipartio-ohjaajien vastausprosentti on 50 %. Yllä olevat kaaviot havainnollistavat prosenttien jakautumista.

5.1.1 Arvio vastausprosentista

Kokonaisuutena saadut vastaukset olivat hyvä otos Suomen tukipartiotyöskentelystä (69 %). Erityisesti Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen tukipartio-ohjaajat vastasivat aktiivisesti kyselyyn (91 %). Hyvän ja luotettavan tutkimustuloksen saamiseksi saadut vastaukset ovat mielestäni riittävän kattavia antamaan luotettavia tuloksia.

Merkittävintä saatujen vastausten määrissä on se, että jokaiselta rikosseuraamusalueelta tuli riittävä määrä vastauksia eroavaisuuksien löytämiseksi. Tutkimuksen lähtökohtana on löytää tukipartiotoiminnasta alueellisia eroavaisuuksia ja sitä kautta kehittää ja yhtenäistää toimintoja jokaisella rikosseuraamusalueella. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kyselyn vastausten määrä ja laatu ovat riittäviä.

5.2 Tukipartion rooli valvotun koevapauden valmistelussa

Taulukko 3: Tukipartion rooli valvotun koevapauden suunnittelussa

Tässä osiossa analysoin kyselytutkimuksessa saatuja vastauksia tukipartion roolista valvotun koevapauden suunnittelussa. Pyrin erottelamaan kyselyn vastauksista keskeiset eroavaisuudet rikosseuraamusalueittain. Tulen esittämään merkittävimmät tulokset ja tulkitsen alueellista toimintamallia tukipartiotoiminnassa valvotun koevapauden suunnittelussa. Käytän analysoinnissa sekä numeerisia vastauksia että avoimia vastauksia. Yllä olevassa kaaviossa (taulukko 4) on taulukon muodossa kuvattu tukipartion roolia valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessa. Taulukko on rakennettu kyselylomakkeen pohjalta. Taulukko kuvaa asteikolla 1-5 sitä miten kysytty asia toimii eri rikosseuraamusalueilla:

1= erittäin huonosti

2=melko huonosti

3= ei osaa sanoa

4=melko hyvin

5=erittäin hyvin

Taulukoissa käytetyt lyhenteet ovat rikosseuraamusalueita:

IPRA= Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue

ESRA= Etelä-Suomen rikosseuraamusalue

LSRA= Länsi-Suomen rikosseuraamusalue

5.2.1 Yhteistyön sujuvuus

Taulukkoa 4 tulkittaessa, merkittäväntä on huomioida Etelä-Suomen ja Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueiden erot yhteistyön sujuvuudessa vankiloiden kanssa. Yhteistyön sujuvuus arvioidaan keskimäärin melko huonoksi Etelä-Suomessa, kun Itä- ja Pohjois-Suomessa yhteistyö vankiloiden ja tukipartion välillä on lähes erittäin hyvää. Samankaltainen asetelma löytyy myös tiedonkulussa tukipartion ja vankiloiden välillä valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessa. Taulukosta 4 käy ilmi, miten Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella tiedonkulku on melko huonoa, kun taas Itä- ja Pohjois-Suomessa tiedonkulkua kehuaan erittäin hyväksi.

Kyselyistä saatujen avointen vastausten perusteella, Etelä-Suomen rikosseuraamus alueen tukipartiot kokevat olevansa kokonaan tai lähes kokonaan valvotun koevapauden suunnittelun ulkopuolella. Ainoat toiminnat, jossa Etelä-Suomen tukipartiot ovat mukana, liittyvät valvottuun koevapauteen sijoitettavan asunnon tarkastamiseen, valvottuun koevapauteen sijoitettavan puolison kuulemiseen tai toimintavelvoitepaikan tarkastamiseen. Nämä toiminnat koetaan olevan vain pieni osa koko valvotun koevapauden suunnitteluprosessia.

”Suunnitteluvaiheessa tukipartiota ei juurikaan oteta toimintaan mukaan”.

Näin kuvaa Etelä-Suomen tukipartiossa työskentelevä tukipartion roolia valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessa. Tämä oli yleinen vastauslinja Etelä-Suomen vastauksissa. Toinen hyvin toimintaa kuvaava lainaus Etelä-Suomen tukipartiossa työskentelevältä:

”Yhteistyö on ollut täysin olematonta”.

Vaikka tukipartion yhteistyön toimiminen vankiloiden kanssa koettiin olevan huonolla tasolla, oli Etelä-Suomen alueella selkeä toive yhteistyön parantamisesta ja kehittämisestä.

Itä- ja Pohjois-Suomen alueella yhteistyötoimintaa valvotun koevapauden suunnittelussa kuvataan seuraavasti:

”Yhteistyö toimii kaikin puolin hyvin, osallistutaan valmisteluvaiheen verkostopalaveriinhin ja asunnontarkastuksiin. Arken porukka soittaa ja pyytää lukemaan toimeenpanosuunnitelman eli onko siinä kaikki mitä pitää ottaa huomioon tukipartion näkökulmasta”.

Itä- ja Pohjois-Suomen tukipartiot ovat vastausten perusteella rakentaneet tiiviin ja toimivan yhteistyöverkoston. Tukipartiot osallistuvat verkostopalaveriinhin, jotka palvelevat yhteistyöprosessia valvotun koevapauden suunnittelussa. Itä- ja Pohjois-Suomessa tukipartiot ovat ai-

nakin jossain määrin mukana valvotun koevapauden valmistelussa prosessin alusta lähtien. Ainoa negatiivinen asia kyselyn perusteella oli vankiloiden unohdukset ilmoittaa tukipartioille uudesta valvottuun koevapauteen sijoitetusta.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella oltiin pääasiallisesti melko tyytymättömiä yhteistyön toimimiseen vankiloiden ja tukipartioiden välillä. Suurimpina ongelmina nähtiin vankiloiden unohdukset ilmoittaa alkaneesta koevapaudesta, mikä aiheuttaa tukipartion toimintaan sujuvuus- ja luotettavuusongelmia. Yhteistyön määrä nähtiin suhteellisen vähäisenä sekä hyvin vaihtelevana vankilasta riippuen. Joidenkin vankiloiden kanssa yhteistyö oli aktiivisempaa, kun taas toisen vankilan kanssa yhteistyö ole lähes olematonta. Vastauksista tuli myös ilmi vankiloiden käytäntöjen eroavaisuus, mikä aiheutti ongelmia Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella.

”Vankiloista päin yhteydenotot valmisteluvaiheessa satunnaisia, toiminnassa paljon eroa vankiloiden välillä”.

Tämä vastaus kertoo mielestäni hyvin yhteistyötoiminnan ongelmallisuudesta. Vaikka osa Länsi-Suomesta saaduista vastauksista kuvasikin yhteistyötoimintaa osin myös toimivaksi, oli yhteistyötoiminta kuvattu pääasiallisesti melko huonosti toimivaksi. Tämä kohta jakoi Länsi-Suomessa työskentelevien mielipiteitä, mikä mahdollisesti riippuu alueen sisäisistä toimintamallien eroavaisuuksista. Suurin osa oli kuitenkin sitä mieltä, että yhteistyötoimintaa tulisi kehittää tukipartiotoiminnan parantamiseksi.

5.2.2 Tiedonkulku tukipartion ja vankilan välillä

Tässä osiossa vastaukset olivat hyvin pitkälle samassa linjassa kuin yhteistyötoiminnan arvioinnissa. Taulukosta 4 on huomattavissa sama ero Etelä-Suomen ja Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueilla. Itä- ja Pohjois-Suomessa tiedonkulun nähtiin toimivan melko hyvin, kun taas Etelä-Suomessa tieto ei kulkenut yhtä sujuvasti. Tiedonkulku nähtiin kautta linjan tärkeänä osana yhteistyötoimintaa.

Keskeisimpänä ongelmana Etelä-Suomen alueella nähtiin yhdyshenkilön puuttuminen sekä yhteydenpidon vähäisyys. Tieto ei voi kulkea vankilalta tukipartiolle jos yhteydenpidon taso on lähes olematonta. Yhdyshenkilön puuttuminen koettiin olevan yksi keskeinen puute tiedonkulussa. Itä- ja Pohjois-Suomen alueella tiedonkulku on sujuvampaa. Tietoa koetaan saavan riittävästi valvotun koevapauden valmisteluvaiheessa. Tiedonkulku on osa hyvää yhteistyötoimintaa, jotta tieto voi saavuttaa tukipartiot sopivaan aikaan. Itä- ja Pohjois-Suomessa yhteistyöverkosto on vastausten mukaan tiiviimpi, ja sitä kautta tieto saavuttaa sujuvammin tukipartioidet.

Länsi-Suomessa tiedonkulku vankilan ja tukipartioiden välillä koettiin olevan pääsääntöisesti hieman ongelmallista. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että tieto kulkeutuu tukipartioille riittävän sujuvasti. Kaikesta huolimatta tiedonkulun ongelma tiedostettiin valtaosalla tukipartioista Länsi-Suomessa. Länsi-Suomen tukipartio-ohjaajat olivat sitä mieltä, että viestintävälineitä ei käytetä riittävästi tiedon välittämiseen. Monissa vastauksissa tuli ilmi se, että sähköpostia ja puhelinta käytetään tiedon välittämisessä aivan liian vähän. Länsi-Suomessa oltiin lisäksi huolissaan siitä, miten hyvin tukipartiot saavat ennakkotietoa tulevista koevapauksista. Tätä ongelmaa kuvaa hyvin yksi kyselyn vastauksista:

”Aluksi ongelmana oli, että joissakin tapauksissa vankila oli unohtanut ilmoittaa koevapauden suunnittelusta ja koevapautteen siirtyneestä vangista, joten vanki oli välillä pidempiäkin aikoja koevapaudessa ilman tukipartion valvontaa”.

5.2.3 Yhdyshenkilön tavoitettavuus

Yhdyshenkilön tavoitettavuudessa vastaukset olivat koko Suomen mittakaavassa samankaltaisia. Kysymykseen oli vaikea vastata, koska pääsääntöisesti vankiloilla ei ollut nimettyä valvotun koevapauden yhteyshenkilöä. Suurin osa vastaajista ei osannut ottaa tähän asiaan kantaa lainkaan. Merkittävintä on kuitenkin se, että kyselyn vastauksista käy ilmi tarve yhteyshenkilön nimeämiselle vankiloissa. Ainoastaan Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella myös tämä osio oli arvioitu keskimääräistä paremmin toimivaksi.

5.2.4 Tukipartion rooli

Tukipartion roolia valvotun koevapauden suunnittelussa ei pidetty millään rikosseuraamusalueella erityisen merkittävänä. Tukipartioiden roolit nähtiin pääasiallisesti koevapautteen sijoitettavan asunnon tarkastuksessa, hänen puolison kuulemisessa sekä toimintavelvoitepaikan tarkastamisessa. Tukipartion roolia pidettiin pääasiassa merkityksellisempänä vasta valvotun koevapauden toimeenpanovaiheessa. Valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessa tukipartion rooli nähtiin olevan tällä hetkellä riittävä, kuten seuraavassa vastauksessa käy ilmi:

”Mielestäni tukipartion roolin ei tarvitse olla suurempi, koska vankia koskeva tieto on tässä vaiheessa yksinomaan vankilalla. Tiedonkulun lisäys mahdollistaisi tuon tiedon hyödyntämisen toimeenpanovaiheessa, jossa tukipartion rooli on merkittävämpi”.

Alueellisia eroavaisuuksia ei ollut havaittavissa saaduissa vastauksissa.

5.2.5 Yhteistyö viranomaisten kanssa

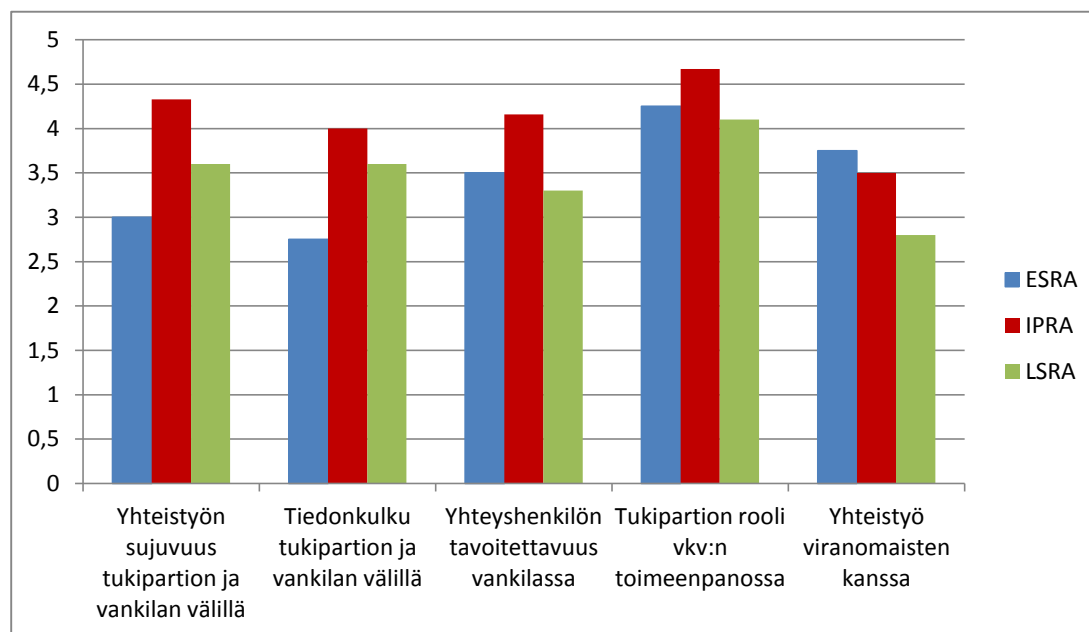
Viranomaisyhteistyön toimivuuden arviointi valvotun koevapauden suunnittelussa vaihtelee rikosseuraamusalueittain jonkin verran. Vaikka taulukossa 4 olevat numeeriset arvot asettuvat lähelle numeroa kolme, on avoimista vastauksista nähtävissä eroavaisuuksia eri alueilla.

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella viranomaisyhteistyön katsotaan olevan lähes olematonta. Yhteistyötä ei vastausten perusteella tehdä juuri lainkaan Etelä-Suomen alueella. Itä- ja Pohjois-Suomessa toiminta on vähäistä, mutta yhteistyöverkoston luominen muihin viranomaisiin on käynnissä. Itä- ja Pohjois-Suomessa tukipartiot pyrkivät aktiivisuudellaan luomaan toimivaa yhteistyöverkostoa. Tämän verkoston luomisen tavoitteena on saada toimivat yhteistyölinjat muiden toimijoiden kanssa.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella viranomaisyhteistyön toimivuutta kuvaillaan huonoksi. Yhteistyön toivotaan olevan parempaa, koska sen vähäisyys vaikeuttaa toimivan verkoston luomista. Pääasiallisesti vastaajat olivat sitä mieltä, että tukipartiolla on valmiudet luoda parempi yhteistyöverkosto muihin viranomaisiin. Huomioitavaa oli kuitenkin se, että vastaajat eivät aktiivisesti toimineet luodakseen toimivan verkoston, kuten Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella.

5.3 Tukipartion rooli valvotun koevapauden toimeenpanossa

Tässä osiossa analysoin kyselytutkimuksessa saatuja vastauksia tukipartion roolista valvotun koevapauden toimeenpanossa. Käytän kyselytutkimuksesta saatuja vastauksia tulostensaamiseksi, ja pyrin esittämään olennaiset asiat mahdollisimman selkeästi. Käytän apuna alla olevaa taulukkoa, joka kuvaa tukipartion roolia valvotun koevapauden toimeenpanossa eri rikosseuraamusalueilla. Taulukko kuvaa viittä eri pääkohtaa tukipartion toiminnassa. Nämä pääkohdat olivat myös osa kyselyä. Alla olevan taulukon 5, ja kyselyssä olleiden avoimien vastausten pohjalla, muodostan mahdollisimman selkeän kuvan tukipartioiden osallisuudesta valvotun koevapauden toimeenpanossa.

Taulukko 4 Tukipartion rooli valvotun koevapauden toimeenpanossa

5.3.1 Tukipartion ja vankiloiden välinen yhteistyö

Taulukko 5 antaa kuvan siitä, kuinka yhteistyö toimii eri rikosseuraamusalueilla. Kuten valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessakin, on toimeenpanovaiheen yhteistyön toimivuus parasta Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella. Itä- ja Pohjois-Suomen tukipartioiden ja vankiloiden välinen yhteistyö on vastausten mukaan lähes erittäin hyvää. Tästä huolimatta Itä- ja Pohjois-Suomen vastauksissa oli havaittavissa samoja ongelmakohtia, kuin muilla alueilla. Esimerkiksi kaikilla eri rikosseuraamusalueilla kommentoitiin vankiloiden eriäviä toimintamalleja. Vankiloiden eriävät toimintamallit vaikeuttavat tukipartion toimintaa, koska tukipartiossa työskentelevän voi olla hankalaa toimia johdonmukaisesti. Yhtenä ongelmana nähtiin vankiloiden eriävät käytännöt päihderikkomuksen sattuessa valvotussa koevapaudessa. Tämä vaikeuttaa vastausten mukaan yhteistyötoimintaa. Lisäksi Itä- ja Pohjois-Suomen vastausten perusteella toimeenpanossa olevien valvottuun koevapauteen sijoitettujen lomista ei tiedotettu lainkaan, mikä tekee valvonnan ja tukitoiminnan suorittamisen mahdottomaksi. Tämä on osin myös tiedonkulullinen ongelma, mikä näkyy myös sen osion vastauksissa.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen tukipartioiden yhteistyö vankiloiden kanssa on vastausten mukaan pääosin ongelmatonta. Yhteistyön toimivuus on arvioitu keskimäärin lähes melko hyväksi, vaikka monista vastauksista olikin huomattavissa useita ongelmakohtia. Yhteistyön ongelmakohdista Länsi-Suomen tukipartio-ohjaajat nostavat vankiloiden kirjauskäytänteet, kuten yhdessä vastauksessa kirjoitettiin:

”Toiminta vaihtelee vankilakohtaisesti. Kirjauskäytänteet ovat vaihtelevia, eikä kaikkia poikkeamia kirjata vangin valvontatietoihin, mikä hankaloittaa vangin tavoittamista. Pääasiassa yhteistyö toimii kuitenkin hyvin”.

Eli ongelmia on tiedostettu yhteistyötoiminnassa, mutta pääosa vastaajista kertoo yhteistyön kuitenkin toimivan kohtuullisen hyvin vankiloiden kanssa. Yhteistyön sujuvuuden ongelmallisuus tuli vastauksista ilmi lähinnä erilaisten toimeenpanosuunnitelmasta annettujen poikkeuslupien tiedon välittymisestä tukipartiolle.

”Nopeat muutokset poikkeusluvista liikkuma-alueeseen. Kun muutoksia myönnetään, pitäisi ne aikatauluttaa ja pitää niistä myös kiinni. (Esim. annettu lupa vierailta toisella paikkakunnalla 12.00-21.30 välisenä aikana tällöin kyseinen valvottava on jossain sillä alueella. Mikäli tukipartio haluaisi tavata, on paikannuksia tehtävä alinomaan sen vuoksi kun kohde liikkuu lähes kaiken aikaa)”.

Samankaltaisia vastauksia oli luettavissa kaikilla eri rikosseuraamusalueilla.

5.3.2 Tiedonkulun toimivuus

Tiedonkulun toimivuutta valvotun koevapauden toimeenpanossa tukipartion ja vankiloiden välillä arvioitaessa, voidaan analyysi kiteyttää hyvin pitkälle samalla tavalla kuin yhteistyön toimivuus. Taulukko 5 vahvistaa tämän. Saadut numeeriset arvot ovat hyvin lähellä yhteistyöstä saatuja arvoja. Lieneekin tässä vaiheessa syytä todeta, että kyselyn perusteella yksi yhteistyön kulmakivi on tiedonkulun problematiikka ja sen toimivuus. Yhteistyö ja tiedonkulku kulkevat rinnakkain tätä tutkimusta tehdessä. On varmasti perusteltua arvioida, että tiedonkulku on yksi tärkein yhteistyön toimivuuden taakka kaikilla rikosseuraamusalueilla. Itä- ja Pohjois-Suomesta saadussa vastauksessa asiaa kuvataan hyvin:

”Toimiva verkosto, missä henkilöt tuntevat toisensa muutenkin kuin vain puhelimen välityksellä. Silloin asioita on helppo hoitaa. Tarkoittaa siis yhteisiä tapaamisia silloin tällöin, siellä asioista ja pelisäännöistä sopimista jne.”

Tiivis yhteistyö on tiedonkulun paras taakka.

5.3.3 Vankilan yhdyshenkilön tavoitettavuus

Kuten aikaisemmin valvotun koevapauden suunnitteluvaiheen analyysissä totesin, ei vankiloilla ole juurikaan nimetty valvotun koevapauden yhdyshenkilöitä. Tämä vaikeuttaa saatujen

vastausten arviointia ja aiheuttaa analysoinnissa mahdottomuutta. Ilmeisesti vastaajat kokivat ”vankilan” toimivan yhdyshenkilönä, joten alun perin tarkoitettua yhteyshenkilön tavoitettavuuden arviointia on mahdotonta tehdä luotettavasti. Tämän vuoksi jätän tämän osion vastausten arvioinnin tekemättä.

5.3.4 Tukipartion rooli toimeenpanossa

Kuten taulukko 5 selkeästi esittää, on tukipartion rooli valvotun koevapauden toimeenpanossa vastaajien mukaan hyvin tärkeä kaikilla rikosseuraamusalueilla. Arviot tukipartion roolin tärkeydestä olivat vastausten mukaan lähes yksimielisiä kaikilla rikosseuraamusalueilla. Jokaisen alueen tukipartio kokivat, että tukipartio on nyt ja tulevaisuudessa yksi keskeisin toimija valvotun koevapauden toimeenpanossa.

”Kyllä toimeenpanovaiheessa tukipartion roolin merkitys kasvaa, koska silloinhan me olemme tekemisissä valvottavan kanssa eniten ja näemme kasvokkain.”

Tukipartion rooli nähtiin keskeisenä nimenomaan valvonta- ja tukitoiminnoissa valvotussa koevapaudessa. Tukipartion työntekijän nähtiin toimivan lähityöntekijänä valvottuun koevapautteen sijoitetuille. Tukipartiot olivat linkejä vankilan ja valvottuun koevapautteen sijoitetun välillä.

Merkittäviä eroavaisuuksia rikosseuraamusalueiden välillä ei ollut nähtävissä. Valtaosa vastaajista korosti tukipartion roolin merkitystä valvotun koevapauden toimeenpanossa, ja lisäksi painotti tuen ja valvonnan järjestämistä valvottavalle. Valvonnan ja tuen antaminen koevapautteen sijoitetulle jakoi jonkin verran mielipiteitä. Osa vastaajista keskittyisi enemmän valvonnan kehittämiseen, ja osa tukitoiminnan kehittämiseen. Tässäkään ei ollut havaittavissa eroja rikosseuraamusalueiden välillä.

5.3.5 Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Viranomaisyhteistyön toimivuudessa eri rikosseuraamusalueilla saadaan selkeitä eroavaisuuksia rikosseuraamusalueiden välillä. Kuten taulukko 5 kuvaa, on Etelä-Suomen ja Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueilla selvästi sujuvampaa viranomaisyhteistyötä. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella viranomaisyhteistyön toimivuus arvioitiin keskimäärin huonoksi.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella kyselyyn vastanneista 50 % oli sitä mieltä, että yhteistyö muiden viranomaisten kanssa on melko huonoa. Vain kolmannes vastaajista koki asian olevan päinvastoin eli he pitivät yhteistyötoiminnan toimivuutta melko hyvänä. Kokonaisuutena arviotuna Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella viranomaisyhteistyö ei toimi riittävän sujuvasti.

Kolmannes Länsi-Suomen vastaajista arvioi, että tieto tukipartion olemassaolosta ei ole kulkeutunut riittävän hyvin muille viranomaisille. Lisäksi huolta aiheutti yhteistyö poliisin kanssa:

”Poliisilla on usein viikonloppuisin erittäin kiirettä ja harvoin pystyvät tarjoamaan virka-apua tukipartioille. Viikonloput ovat pääsääntöisesti juuri sitä aikaa jolloin sattuu ja tapahtuu tukipartion työssä. Poliisin resurssit ovat hyvin rajalliset ja heidän on asetettava työtehtävät tärkeysjärjestykseen ja tukipartion pyynnöt eivät yllä tärkeysjärjestyksessä kärkeen ellei ole sattunut varsinaista rikosta. Usein pyynnön syy on päihitteettömyys sitoumuksen rikkominen ja vangin vaikea tavoitettavuus”.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa tehdään vastausten mukaan varsin vähän. Tämä saattaa olla osasy siihen, että Länsi-Suomessa koetaan yhteistyötoiminnan olevan heikompaa kuin muilla rikosseuraamusalueilla.

Vaikka Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella kyselyyn vastaajat kertoivat viranomaisyhteistyön olevan erittäin vähäistä, arvioitiin sen sujuvuus hyväksi. Vastauksista käy ilmi viranomaisyhteistyön vähäisyys ja samalla sen toimivuus sitä harjoitettaessa. Vastaajista 75 % arvioi yhteistyötoiminnan olevan hyvällä tasolla.

Myös Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella oltiin pääasiallisesti tyytyväisiä viranomaisyhteistyöhön, kuten esimerkiksi seuraavasta vastauksesta käy ilmi:

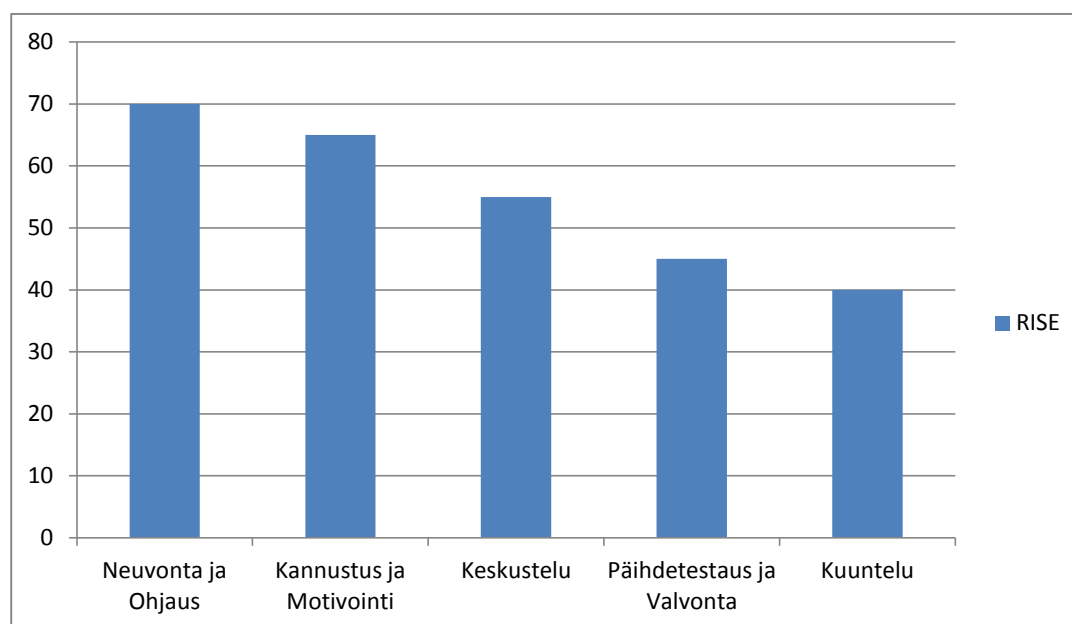
”Ei ole ilmentynyt ongelmia. Niissä verkostopalavereissa on kerrottu meidän työstämme. Poliiseille päivitetään poliisilistaa Pohjois-Suomen koevapaudessa olevista, ja olemme käyneet eri poliisilaitoksilla kertomassa työstämme”.

Tämä kertoo siitä, että Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella kehitetään aktiivisesti yhteistyöverkoston toimivuutta. Tämä on selkeä ero muihin rikosseuraamusalueisiin. Itä- ja Pohjois-Suomessa pyritään aktiivisin ja oma-aloitteisin keinoin kehittämään viranomaisyhteistyötä, kun taas muilla rikosseuraamusalueilla todetaan viranomaisyhteistyön olevan erittäin vähäistä. Lisäksi muut alueet eivät vastausten mukaan tee konkreettisia yhteistyötä edistäviä toimintoja, kuten esimerkiksi verkostopalaverit.

Vastaajista 57 % Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella kertoo viranomaisyhteistyön toimivan hyvin tai erittäin hyvin. Tämä on selkeä merkki siitä, että alueen aktiiviset toimet ovat edesauttaneet toiminnan sujuvuutta ja on herättänyt vastaajissa positiivisia kokemuksia. Vaikka pääosa Itä- ja Pohjois-Suomen vastaajista vastasi yhteistyön olevan hyvällä tasolla, oli alueella myös havaittu edelleen kehitettäviä asioita. Yksi monesti vastauksissa ilmi tullut asia

oli tietoisuus tukipartiosta muiden viranomaisten kesken. Tämä oli myös havaittavissa kaikissa eri rikosseuraamusalueiden vastauksissa. Toisin sanoen tukipartiosta tai yleensä koevapaudesta ei oltu kovinkaan tietoisia eri viranomaisissa. Tähän ongelmaan on pureuduttu parhaiten juuri Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella.

5.4 Tukipartiossa tehtävät tukitoiminnot

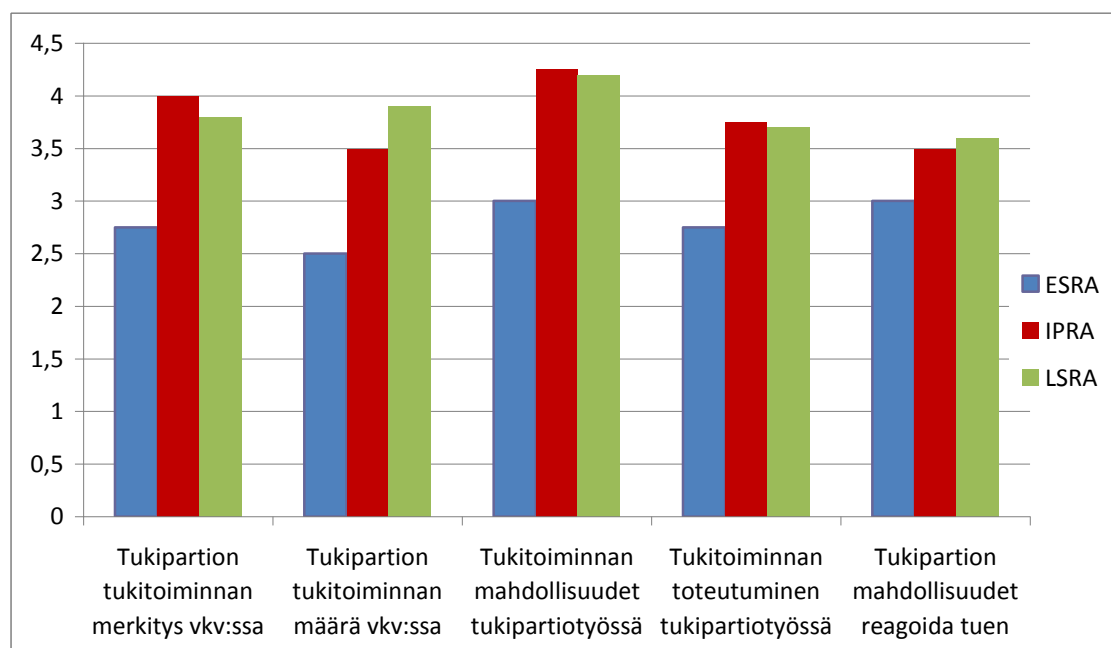
Taulukko 5 Tärkeimmät tukimenetelmät valvotussa koevapaudessa

Kyselylomakkeen (Liite 1) tukitoimintaosion kysymyksessä numero kaksi, vastaajia kehoitettiin kirjaamaan tukipartion käyttämiä tukimenetelmiä valvotussa koevapaudessa. Yllä oleva taulukko 6 esittää kaikkien rikosseuraamusalueiden tukipartiotyössä olevien vastaajien mielipiteet tärkeimmistä tukimenetelmistä valvotussa koevapaudessa. Taulukossa kuvataan sitä, kuinka monta prosenttia vastaajista kokee tukimenetelmän olevan yksi keskeinen valvotun koevapauden tukitoimintamalli. Vastaajien mukaan kaikkein keskeisin tukitoiminta valvotussa koevapaudessa on valvottuun koevapauteen sijoitetun neuvonta ja ohjaus. Vastaajista 70 % vastasi neuvonnan ja ohjauksen toimivan yhtenä tukimenetelmänä, 65 % kannustus ja ohjaus, 55 % keskustelu, 45 % päihdetestaus ja valvonta ja 40 % kuuntelu. Erityistä on, että 45 % vastaajista kokee päihdetestauksen ja valvonnan olevan yksi keskeinen tukimenetelmä valvotun koevapauden toimeenpanossa.

Eri rikosseuraamusalueiden välillä oli havaittavissa myös eroavaisuuksia. Esimerkiksi 90 % Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vastaajista vastasi neuvonnan ja ohjauksen yhdeksi tukimenetelmäksi tukipartiotyössä, mikä oli myös eniten esille tullut yksittäinen tukimenetelmä kai-

killä rikosseuraamusalueilla. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella 67 % vastasi kannustus tai motivointi ja Etelä-Suomessa 75 % vastaajista vastasi keskustelu sekä päihdetestaus ja valvonta. Jokaiselle rikosseuraamusalueelle on vastausten mukana kehittynyt oma tyylinsä ja tapansa tehdä tukipartiotyötä. Työn painopiste alueiden välillä vaihtelee, mikä näkyy eriävissä toimintamalleissa.

5.4.1 Tukitoiminnan merkitys

Taulukko 6 Tukipartiossa tehtävät tukitoiminnan

Taulukko 7 kuvaa tukipartiossa tehtäviä tukitoiminnan näkökulmia eri rikosseuraamusalueilla. Kuten taulukosta on tulkittavissa, tukitoimintojen näkökulmat vaihtelevat jonkin verran eri rikosseuraamusalueilla. Huomattavinta on, että Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella tehtävä tukitoiminta valvotussa koevapaudessa on huomattavasti muita alueita vähäisempää. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella ei tukipartion tukitoimintaa nähdä yhtä merkittävänä, kun Länsi-Suomessa tai Itä- ja Pohjois-Suomessa. Huomioitavaa on rikosseuraamusalueiden eroavaisuus tässä osiossa. Yksi selittävä asia tälle erolle on Etelä-Suomen tukipartioiden vastauksista havaittavat lausunnot tukipartiotoiminnan keskittymisestä enemmän valvonnalliseen työtöimintaan, kuten seuraavasta vastauksesta on luettavissa:

”Mielestäni tukipartion toiminta Etelä-Suomen alueella on tällä hetkellä enemmän valvontapainotteista”.

5.4.2 Tukitoiminnan määrä

Tukitoiminnan määrää eri rikosseuraamusalueilla tarkasteltaessa, on Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella havaittavissa yhtäläisyys tukitoiminnan merkityksen kanssa. Tukitoiminnan määrä Etelä-Suomen alueella on vielä alhaisempi kuin sen merkitys tukipartiotyössä. Vastajat arvioivat, että melko suuri osa Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella tehtävästä tukipartiotyöstä on tukitoimintaa. Itä- ja Pohjois-Suomessa tukitoiminnan määrä on hieman vähäisempää kuin Länsi-Suomessa, mutta kuitenkin huomattavasti korkeammalla tasolla Etelä-Suomeen nähden.

Saaduista vastauksista oli pääteltävissä, että määrällisesti tukitoiminnan arviointi on hankalaa. Taulukosta 7 havaittujen eroavaisuuksien yksi selitys voi osin olla kyselyssä asetetun kysymyksen arvioinnin hankaluus. Monista vastauksista tuli ilmi tukitoiminnan priorisoinnin tarpeellisuus ja tapauskohtaisuus. Nämä seikat vaikeuttivat selvästi vastaajien arviointia tukitoiminnan määrästä tukipartiotyössä, koska jokainen vastaan tuleva tilanne on erilainen ja tukitoimintaa on tarkoitus kohdentaa sitä eniten tarvitseville.

”Tukitoimintaa ei tulisi ainakaan vähentää. Priorisoimalla tuen määrää, tukipartion aikaa jäisi enemmän niille, jotka sitä oikeasti tarvitsevat”.

Tämä vastaus kuvaa mielestäni hyvin laaja-alaisesti tähän osioon vastanneiden mielipidettä tässä asiassa. Tukitoiminta riippuu siis valvottavan tuen tarpeesta. Näitä asioita oli havaittavissa erityisesti Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vastauksissa sekä Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen vastauksissa.

5.4.3 Tukitoiminnan mahdollisuudet tukipartiotyössä

Erityisesti Länsi-Suomen ja Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueilla koetaan tukipartio toiminnan antavan lähes erinomaiset mahdollisuudet tukitoimintaan valvotussa koevapauudessa. Tukipartio nähdään pääosin erittäin keskeisenä tekijänä vankilan ja valvottuun koevapauksen sijoitetun välillä. Tukipartio toiminta avaa mahdollisuuden tavata valvottuun koevapauksen sijoitettu hänen kotonaan, missä hyvän keskusteluyhteyden saaminen on helpompaa kuin vankilassa.

”Tuen antamiseen tukipartiolla on hyvät mahdollisuudet varaamalla aikaa keskustelulle. Valmiudet tuen antamiseen varmasti vaihtelevat tukipartioiden sisällä, joten ehdottomasti tukipartiot tarvitsisivat yhteistä koulutusta ja ohjausta asiassa”.

Tämä kommentti kertoo tukipartiossa työskentelevien ajatuksista tukitoiminnan mahdollisuuksista Länsi-Suomessa ja Itä- ja Pohjois-Suomessa. Edelleen Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella nähdään tukitoiminnan mahdollisuudet valvotussa koevapaudessa heikompana kuin toisilla alueilla. Seuraava vastaus kuvaa yhtä ongelmakohtaa tukitoiminnan mahdollisuuksista Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella:

”Tukipartion etuna on se, että käynnit ovat yllätyksellisiä ja vanki ei voi varautua niihin. Eri laitoksiin mennessä vanki tietää milloin hän tapaa viranomaisen ja voi etukäteen valmistautua tapaamiseen. Tukipartio näkee vangin hänen omassa ympäristössään, jossa voi tulla sellaisia havaintoja, mitkä muuten jäisi tekemättä. Usein tapaamiset tapahtuvat pihalla tai autossa, mitkä eivät ole rauhallisimpia mahdollisia ympäristöjä. Menemällä useammin vangin kotiin, voidaan saada mielestäni merkittävämpi keskustelu aikaan jo pelkän ympäristön vuoksi. Monella vangilla on koevapauden aikana kuitenkin sen verran hyvä verkosto, että en osaa sanoa, millainen rooli tukipartiolla voisi vangin tukemisessa olla ilman, että tulee päällekkäisyyksiä muiden viranomaisten kanssa”.

Tässä vastauksessa tulee ilmi eri viranomaisten toiminnan päällekkäisyys, mikä hankaloittaa vastauksen mukaan tukitoimintaa valvotussa koevapaudessa. Tämä selittää osin Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen vastausten alhaisen pistemäärän tässä osiossa. Tämän lisäksi tukipartio-toiminnan tukitoimintaa hankaloittaa valvottuun koevapauteen sijoitettujen tapaaminen hänen kotinsa ulkopuolella. Sama asia käy ilmi myös monista muista vastauksista kautta linjan:

”Kotikäynntejä tulisi lisätä, käynneille voisi miettiä hieman sisältöä. Myös vankilat voisivat suunnitteluvaiheessa korostaa tukipartiota myös tuen antajana, ei pelkkänä kontrolloijana. Valmiudet tukitoimintaan löytyvät”.

Yhteenvedona tukitoiminnan mahdollisuuksista valvotussa koevapaudessa voisi mainita sen, että tukipartiotyö antaa hyvät mahdollisuudet tukitoimintaan valvotussa koevapaudessa. Tiedetyt toimintamallit ja ongelmakohdat vaikeuttavat tukitoiminnan toteuttamista, mutta tukitoiminnalle löytyy valmiudet ja mahdollisuudet. Vastauksissa oli esitettyä eri näkökulmia tukitoiminnan edistämiseksi, mikä nähtiin kautta linjan hyvänä edistysuuntana.

5.4.4 Tukitoiminnan toteutuminen tukipartiotyössä

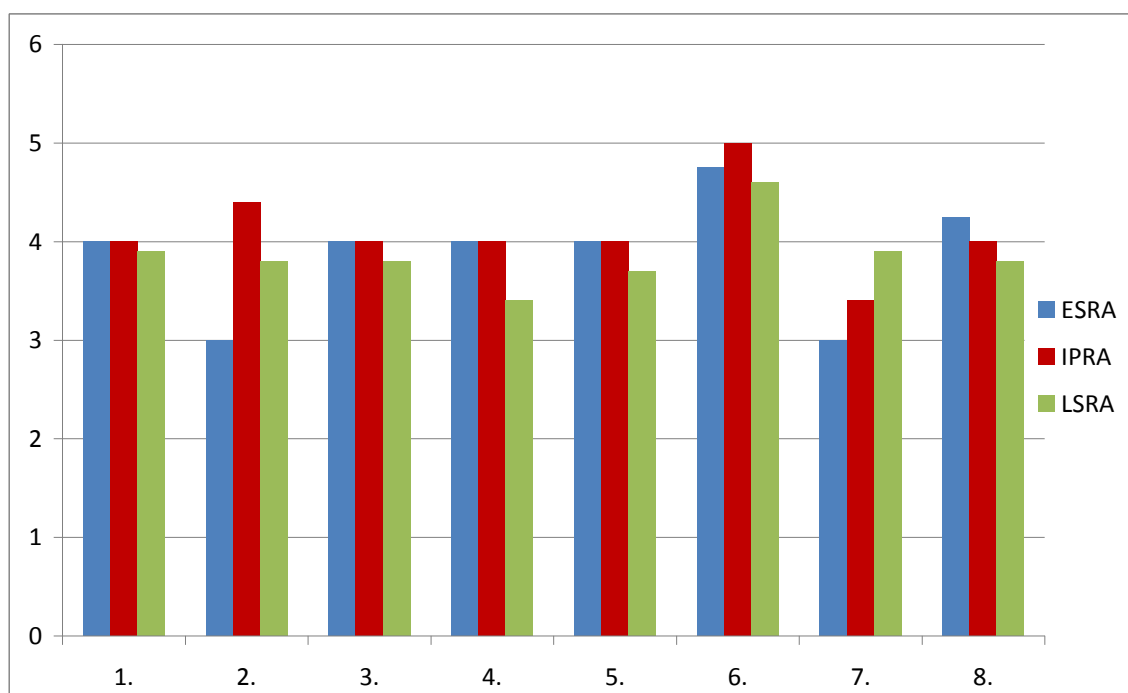
Tukitoiminnan toteutuminen on hyvällä tasolla Länsi-Suomen ja Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueilla. Kuten muissakin tukitoiminnan osioissa, on Etelä-Suomen vastauksista luettavissa tukitoiminnan pieni puutteellisuus. Kokonaisuutta arvioitaessa on huomattavaa, että

tukitoiminnan toteutuminen ei yllä samalle tasolle tukitoiminnan mahdollisuuksien kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että mahdollisuudet tukitoiminnalle nähdään tukipartiotyössä hyvänä, mutta niitä ei päästä toteuttamaan työssä. Tähän ongelmakohtaan on vaikea saada vastausten mukaan yksiselitteistä ratkaisua ongelman korjaamiseksi. Monissa vastauksissa korostetaan koulutuksen merkitystä toimivassa tukipartiotyössä. Siksi koulutuksen lisääminen voisi olla yksi merkittävä tekijä paremman ja laadukkaamman tukipartiotyön saavuttamiseksi. Tukipartion työntekijöiden kouluttautumista ja perehtymistä rikosseuraamusalan kurssitarjontaan ehdotettiin kautta linjan yhdeksi tärkeäksi osatekijäksi sekä tukitoiminnan että valvontatoiminnan kehittämiseksi.

5.4.5 Tukipartion mahdollisuudet reagoida tuen tarpeeseen

Tässä osiossa eri rikosseuraamusalueiden vastausten erot lähentyvät toisiaan. Varsinaisia eroavaisuuksia ei vastausten perusteella ole havaittavissa eri rikosseuraamusalueiden välillä. Osioon saadut vastaukset liittyvät pääasiassa työntekijöiden kouluttautumiseen, josta mainitsin edellisessä kappaleessa, havainnointiin ja siihen kuinka tukea tulisi kohdentaa oikein. Mikään rikosseuraamusalue ei varsinaisesti koe ongelmalliseksi reagoida havaittuun tuen tarpeeseen. Valvottuun koevapauteen sijoitetut ovat tukipartion ulottuvissa, mikä antaa tukipartioidelle mahdollisuuden toteuttaa tarvittavia tukitoimenpiteitä.

5.5 Valvontamenetelmät tukipartiotyössä

Taulukko 7 Tukipartion valvonta valvotussa koevapaudessa

1. valvonnan toteutuminen valvotussa koevapaudessa
2. valvotun koevapauden valvonnallisten tavoitteiden selkeys
3. kuinka hyvin valvontamenetelmät palvelevat työn valvonnallista tavoitetta
4. kuinka paljon valvontaan panostetaan
5. mahdollisuudet toteuttaa valvontaa valvotussa koevapaudessa
6. tukipartion merkitys valvotun koevapauden valvonnassa
7. miten hyvin valvontaa voidaan kohdentaa
8. kuinka uskottavaa valvonta on

Vastauksista saatua kokonaisuutta arvioitaessa, valvontatoimet valvotussa koevapaudessa toimivat kaikilla rikosseuraamusalueilla melko hyvin. Kuten taulukko 8 näyttää, voidaan tukipartion suorittamia valvontatoimia pitää suurelta osin toimivana kokonaisuutena. Taulukosta 8 voidaan tulkita eri rikosseuraamusalueiden valvontatoimien toimivuuden yhtäläisyys. Merkittäviä eroavaisuuksia ei voida taulukkoa tarkastamalla tuoda esille, mutta kyselystä saatujen avoimien vastausten perusteella voidaan taulukkoa pitää hieman harhaanjohtavana. Valvontatoimet todetaan laajalta osin toimiviksi numeeristen vastausten perusteella. On kuitenkin selvää, että merkittävä osa avoimista vastauksista on osin ristiriidassa numeerisiin vastauksiin verrattuna. Esimerkiksi valvontamenetelmien koetaan olevan puutteellisia uskottavan valvonnan luomiseksi valvotussa koevapaudessa, vaikka numeerisesti valvonnan uskottavuutta on arvioitu keskimäärin numerolla 4 asteikolla 1-5. Syytä tähän on vaikea arvioida. Yksi syy tähän ilmiöön voi olla tukipartiossa työskentelevien tarmokkuus kehittää juuri valvonnallisia elementtejä tukipartiotyössä, koska suuri osa tukipartiossa työskentelevistä omaa valvontaan keskittyvän ammattitaustan.

Tässä osiossa käyn läpi tukipartiotyön valvontaan liittyviä ongelmakohtia ja vastauksista ilmitulleita eroavaisuuksia valvonnallisesta näkökulmasta eri rikosseuraamusalueilla. Vaikka taulukko 8 antaa selvästi ymmärtää valvonnallisen toimivuuden valvotussa koevapaudessa, on mielestäni tarkoituksen mukaista tuoda esille avoimien vastausten näkökulmat.

5.5.1 Valvonnan toimivuus ja sen mahdollisuudet valvotussa koevapaudessa

Taulukon 8 kohdat 1 ja 5 kuvaavat valvonnan toteutumista ja valvontatoimien mahdollisuuksia valvotussa koevapaudessa. Kuten taulukosta on tulkittavissa, ovat eri rikosseuraamusalueiden linjat lähellä toisiaan. Ainoastaan Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella on havaittavissa hieman heikompi arvio valvotun koevapauden valvonnan mahdollisuuksissa. Ero ei ole kuitenkaan niin suuri, että tuloksesta voidaan tehdä johtopäätelmiä.

Valvonnan toteutumisesta valvotussa koevapaudessa, toivat kyselyyn vastanneet esille myös jotain ongelmakohtia. Hyvän valvonnan toteuttamiseksi valvotussa koevapaudessa, vaatii monien vastausten mukaan erinäisiä kehitystoimenpiteitä. Yhteistä eri rikosseuraamusalueiden vastauksilla on päihdetestaukseen liittyvien ongelmien esille tuominen. Virtsatesti nähtiin erittäin keskeisenä valvontakeinona ja virtatestien ottamisen vähäisyys olikin ongelmana kaikilla rikosseuraamusalueilla. Huolta aiheutti myös virtsatestin luotettavuus. Tukipartiolla nähtiin olevan hyvät mahdollisuudet suorittaa asianmukaista valvontaa, mutta koevapauteen sijoitettujen päihdetestausta virtsasta toivottiin lisää. Keskeisin ongelma tässä lienee se, että tukipartiot eivät siis tee virtsatestejä, vaikka siihen heillä on olemassa hyvät mahdollisuudet.

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella virtsatestit otetaan alueen vankiloissa. Koevapauteen sijoitettu kuljetetaan vankilaan virtsatestiä varten. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella virtsatesti otetaan pääasiassa valvottavan kotona. Tämä oli Etelä-Suomen alueen vastaajien mukaan ongelmallista ja siksi he kuljettavat mieluummin koevapauteen sijoitetun vankilaan virtsanäytteen ottamiseksi. Lisäksi sylkitestien luotettavuutta epäiltiin päihdetestauksessa. Myös syljen valutus varmennusta varten koettiin olevan huono ratkaisu toimivalle päihdetestaukselle, koska sylkitesti näyttää ainoastaan huumaavan tai päihdyttävän aineen, mikäli se on aktiivisena.

Toisena ongelmana toimivan valvonnan saavuttamiseksi nähtiin työvuorojen asianmukaisuus. Tämä tuli esille Itä- ja Pohjois-Suomen vastauksissa sekä Länsi-Suomen vastauksissa. Työvuorojen ei nähty palvelevan riittävän hyvin tukipartiossa tehtävää valvontatyötä. Erityisesti laajat valvonta-alueet aiheuttivat valvonnallisen poikkeamattomuuden ongelman. Koska valvonnan epäsäännöllisyys ja priorisointi nähtiin kautta linjan erittäin tärkeinä näkökohtina tukipartion suorittamassa valvonnassa, eivät työvuorot mahdollista riittävän epäsäännöllistä ja ennalta arvattavaa valvontaa erityisesti haja-asutusalueilla. Työvuorot olivat esillä myös viikonloppuvalvontaa arvioitaessa. Tässä on hyvä esimerkkivastaus edellä mainittuihin asiakohtiin:

”Enemmän epäsäännöllisyyttä. Meillä on liian kiinteät työvuorot, jolloin valvonnasta tulee väistämättä liian säännöllistä. Esim. meidän tukikohta on fyysisesti aivan toiminta-alueemme toisella laidalla. Kun meillä oli valvottavia alueemme toisella laidalla, niin ajoaika oli sinne 3h. Käytännössä koskaan emme olleet siellä muulloin kuin klo 12-18 välisenä aikana! Enemmän vain pidempiä työvuoroja, tuollainen 8h työvuoro on tukipartiolaiselle melkoisen turha vuoro. Ei ehdi juuri mitään. Enemmän valvontaa viikonloppuisin, koska on se kuitenkin ylivoimaisesti riskialteinta aikaa päihdeettömyyden rikkomiseen”.

Taulukon 8 kohta 7 kuvaa valvonnan kohdentamista. Siitä on huomattavissa pieni notkahdus taulukon muihin kohtiin. Tämä selittyy juuri yllämainitulla priorisointiongelmalla. Monissa vastauksissa oli luettavissa valvonnan kohdentamisen ongelma. Vaikka taulukko 8 jälleen näyttää siltä, että varsinaista ongelmaa ei ole, on monista vastauksista huomattavissa valvonnan kohdentamisen ongelma. Kaikkien rikosseuraamusalueiden vastauksissa toivottiin parannusta priorisointiin valvonnan tarpeen mukaan. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella haluttaisiin priorisoinnin lisäksi keskittyä valvontakäyntien laatuun. Etelä-Suomen alueen vastauksissa oli nähtävissä priorisoinnin halukkuutta nimenomaan valvontakäyntien laatuun nähden. Siellä ei oltu huolissaan määrällisesti valvontakäynneistä, vaan haluttiin enemmän luoda tarkemmin suunnitellut ja kohdennetut valvontakäynnit ja sitä kautta panostaa laadulliseen tukipartiotyöskentelyyn.

Selkeimmät eroavaisuudet tulivat lähinnä ilmi työvuorotaulukon asianmukaisuuden arvioinnissa, mikä on luonnollista erilaisten työvuorotaulukkojen vuoksi. Jokaisella rikosseuraamusalueella on oma tukipartion työvuorotaulukko. Kyselyn perusteella on selvää, että työvuorotaulukot eivät palvele tukipartiotyötä jokaisella rikosseuraamusalueella yhtä hyvin.

5.5.2 Valvontamenetelmien asianmukaisuus

Kuten aikaisemmin on tullut ilmi, on tukipartion yksi keskeisin valvontamenetelmä päihdetestaus. Siihen liittyvistä ongelmista kuvasin edellisessä kappaleessa. Tämän lisäksi Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella tuli esille huoli tukipartiotyön tarkoituksenmukaisuudesta. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen valvontaosion vastauksista 75 % sisälsi maininnan tukipartiotyön tarkoituksenmukaisuuden epäselvyydestä. Ei ollut selkeää linjaa siitä, miten tukipartiotyötä tulisi tehdä ja mihin asioihin tai toimintoihin työssä tulisi siirtää painopistettä. Tämän kaltaista ongelmaa ei tullut esille muilla rikosseuraamusalueilla. Tällainen epävarmuus vaikuttaa vastaajien mukaan siihen, kuinka hyvin esimerkiksi valvonnallisiin elementteihin tulisi perehtyä tukipartiotyössä. Tämä vaikeutti Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen tukipartioiden arviointia valvontamenetelmien asianmukaisuudesta. Tämä näkyy myös taulukossa 8 kohdassa 2 valvonnallisten tavoitteiden selkeydessä. Taulukon 8 kohdassa 2 näkyy selvästi ero Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen ja Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen välillä. Pääasiassa kaikkien eri rikosseuraamusalueiden vastauksissa kerrottiin valvontamenetelmien palvelevan melko hyvin työn valvonnallisia tavoitteita.

Valvontamenetelmien asianmukaisuus valvotussa koevapaudessa ja tukipartiotyössä on vastausten mukaan osin riippuvainen teknisten järjestelmien toimivuudesta sekä yhteistyön sujuvuudesta vankiloitten kanssa. Ajoittain huonosti toimivat valvontajärjestelmät kerrottiin vaikuttavan valvonnan toteuttamisesta. Myös tiedonkulun ongelmallisuus vankiloitten kanssa vaikeutti valvonnan suorittamista. Lisäksi menetelmällisyydestä voisi mainita havainnoinnin osa-

na tukipartiotyöskentelyä. Jokainen tukipartio toimii omalla tavallaan, joten käytännöt valvontakäynneillä vaihtelevat merkittävästi. Osa tukipartioista suorittaa valvontakäynnit pääasiassa pyytämällä koevapautteen sijoitettua käymään tukipartion autolla, kun taas valvottavan kotiin menemisellä saattaisi olla hyötyä valvonnallisesta näkökulmasta katsottuna.

”Valvottavan asunto kertoo myös paljon, missä mennään”.

5.5.3 Valvontaan panostaminen valvotussa koevapaudessa

Taulukon 8 kohdassa 4 kuvataan eri rikosseuraamusalueiden panostusta valvontaan. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella panostus valvontaan näyttäisi olevan hieman huonompaa kuin muilla alueilla. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen vastaus:

”Meillä panostetaan se mitä näillä raameilla on mahdollista ja uskottavan valvonnan kannalta tarvitsee tehdä poikkeuksellista valvontatoimintaa”.

Poikkeuksellisella valvontatoiminnalla tarkoitettiin tässä sellaisia valvontatoimia, joiden toteuttaminen ei aina ole taloudellisinta tai järkevimmältä tuntuva. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella taulukossa näkyvää arvoa laskevat jo aikaisemmin mainitut työvuorotekniset ongelmat, eriävät tukipartioiden toimintamallit ja se, että tukipartion koetaan olevan pääasiassa vastuussa koevapautteen sijoitetun valvonnasta. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella toivotaan vankiloiden olevan enemmän mukana myös valvonnan suorittamisessa. Kuten seuraavassa vastauksessa hyvin todetaan:

”Tukipartiot panostavat kaiken liikenevän ajan. Vankiloista en oikein ole vakuuttunut”.

Samankaltaisia vastauksia oli useampia Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella:

”Valvonnan intensiivisyys on laitospohjaista. Joskus tuntuu siltä, että valvonta on täysin tukipartion vastuulla”.

Nämä vastaukset kertovat siitä, että tukipartiot kaipaavat vankiloilta tiiviimpää yhteistyötä valvotun koevapauden toimeenpanossa.

5.5.4 Valvonnan uskottavuus

Valvonnan uskottavuus on pääosin melko hyvällä tasolla. Kuitenkin tässäkin osiossa tulee vastauksista ilmi paljon kehitettäviä asioita. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen ja Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vastauksista löytyy joitain yhtäläisyyksiä. Esimerkiksi valvontalaitteiden toimimattomuus on esteenä uskottavalle valvontatoiminnalle. Valvontalaitteissa on havaittu monia vikoja, ja niiden toimivuus on ollut kyseenalaista. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella vastaajat olivat uskottavan valvonnan luomisessa sitä mieltä, että suunnitelmallisella toiminnalla ja ammattimaisuudella voidaan parhaiten kehittää tukipartion valvonnan uskottavuutta valvotussa koevapaudessa. Itä- ja Pohjois-Suomessa todettiin kehitettävää olevan vielä paljon, mutta kehitys on oikeasuuntainen.

”Meidän pyrkimys on käydä 2krt. viikossa, eli valvontakäynnein luodaan uskottavuutta ja ettei ole paikkaa minne tukipartio ei suorita valvontakäyntejä”.

Edellä oli Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen vastaus ja vastaava vastaus löytyi myös Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vastauksista:

”Työ/opiskelupaikka uskottava. Aikataulut tiukat. Vapaa-aikana pitää olla fyysisesti tavoitettavissa kohtuullisessa ajassa. Ei siis esim. kala/marjareissuja saareen yms.”

Nämä vastaukset kuvaavat hyvin sitä, että tukipartioilla on vaikeuksia tavoittaa valvottuun koevapautteen sijoitettuja, mikäli toimeenpanosuunnitelmaan tehdään helposti liian suuria muutoksia. Tätä kautta valvonnan uskottavuuden uskotaan heikkenevän. Valvottuun koevapautteen sijoitettujen tulisi olla aina helposti tavoitettavissa.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella tulee jälleen ilmi viikonloppuvalvonnan vähäisyys. Suuri osa Länsi-Suomen vastauksista sisältää maininnan viikonloppuvalvonnan vähäisyydestä. Viikonloppu on valvottuun koevapautteen sijoitetulle pääasiassa vapaa-aikaa, jolloin retkahduksen riski on suurimmillaan. Tuona aikana on vastausten mukaan erittäin tärkeä tavoittaa koevapautteen sijoitetut ja tarjota tukea riskin välttämiseksi.

”Vangit ovat tuolloin vapaalla ja juuri silloin he tarvitsevat monesti tukea ahdistuneisuuteen ja tukipartion kontrollia, jotta kiusaus tuolloin itsensä päihdyttämiseen olisi lähes olematon. Kukaan ei voi järkevästi ja uskottavasti perustella, että sunnuntai-illat on ajankohta jolloin tuomitut eivät tarvitsisi tukea ja kontrollia. Riittääkö säästöt syyksi kaikkeen, jos työtä haluttaisiin toteuttaa mahdollisimman hyvin.”

Tässä vastauksessa otetaan kantaa rikosseuraamuslaitoksen säästöjen kohdentamiseen. On selvää, että rikosseuraamuslaitoksen talous vaikuttaa myös tukipartion työkuvaan. Lisäksi Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella oltiin huolissaan koevapautteen sijoitettujen sanktiokäytänteistä päihderikkomuksen tultua ilmi. Vastausten mukaan ei sanktiointijärjestelmä ollut riittävän yksiselitteinen ja tehokas. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella toivottiin tehokkaampaa puuttumista havaittuihin rikkeisiin.

5.5.5 Tukipartion merkitys valvotun koevapauden valvonnassa

Kuten taulukko 8 näyttää, koetaan tukipartion roolin olevan erittäin keskeinen valvotun koevapauden valvonnassa kaikilla rikosseuraamusalueilla. Lähes poikkeuksetta tukipartion rooli arvioitiin erittäin keskeiseksi. Tämä kertoo siitä, että tukipartion rooli on painottunut koko Suomen alueella enemmän valvonnalle kuin tukitoiminnalle. Vastauksia lukiessani, oli valvontaosion vastauksissa huomattavissa asian keskeisyys. Vastaukset olivat osin laajoja, ja tukipartioissa oltiin huolissaan monista valvonnallisista seikoista, joista olen aikaisemmissa kappaleissa maininnut. Valvonnallisessa mielessä Suomen tukipartiot ovat ottaneet työn omakseen. Selvää on, että myös tukitoiminnat ovat keskeinen osa tukipartiotyötä, mutta valvontatoimia painotetaan tällä hetkellä enemmän.

Vastausten mukaan tukipartioiden roolia koevapautteen sijoitettujen valvonnassa ei voida vähentää. Tukipartiot ovat keskeisellä paikalla suorittamassa tätä valvontaa, mikä tuo helpotusta vankiloiden valvontatoimiin valvotussa koevapaudessa. Vankilat voivat enemmän keskittyä valvotun koevapauden suunnitteluun ja valmisteluun, vaikka kaikissa näissä koevapauden eri vaiheissa yhteistyön merkitys tukipartion ja vankilan välillä onkin tärkeä.

6 Tulevaisuuden tukipartiotoiminta

Kyselylomakkeen lopussa oli kahdeksan avointa kysymystä liittyen tukipartion tulevaisuuteen sekä yleisiin valvotun koevapauden näkökohtiin. Tarkoitukseni oli saada vastauksia, joiden perusteella voisin arvioida tulevaisuuden näkymiä valvotussa koevapaudessa. Valvottu koevapaus on suhteellisen uusi rangaistuksen suorittamisen muoto, joten kaikki siihen liittyvä kentällä oleva tieto on tärkeää toiminnan kehittämiseksi. Seuraavassa esittelen keskeisimpiä ja yleisimpiä vastauksia, jotka kuvaavat vastaajien yleistä mielipidettä kaikilla rikosseuraamusalueilla. Tässä osiossa tarkoitukseni ei ole enää tarkoitus verrata eri rikosseuraamusalueiden toimintamalleja tai vastauksia, vaan antaa lukijalle kuva tukipartion tulevaisuudesta ja valvotusta koevapaudesta tukipartiossa työskentelevien näkökulmasta.

“Tukipartiotoiminta tulee olemaan mielestäni pysyvää ja tarpeellista, millä

annetaan yhteiskunnalle kuva uskottavasta toiminnasta avoseuraamusten valvonnassa”.

“Mielestäni tärkeintä olisi keskittyä valvonta- ja tukitapaamisten laatuun ja vaikuttavuuteen sekä merkityksellisempien asiakassuhteiden luomiseen. Tämän lisäksi tärkeää on saada päihdetestaus uskottavammaksi. Tästä ei saa missään nimessä myöskään työn mielekkyyttä työntekijälle ja työhyvinvoinnin merkitystä”.

“Tulevaisuudessakin tulee ottaa huomioon, että tukipartiotyö on verkostoitumista ja täytyy osata tehdä töitä eri tahojen kanssa, esim sossu, päihdehuolto ym”.

“Näen, että tukipartiotoiminta jatkuisi tulevaisuudessakin omana toimintana, jotta homma pysyy kasassa. Työnkiertosysteemi, jossa tukipartiolaiset vaihtuisivat esim. kolmen vuoden välein ei ole toiminnan kannalta järkevää, eikä työntekijöitä motivoivaa. Näin on kuitenkin esitetty”.

“Edelleen tulisi kiinnittää huomiota oikeiden henkilöiden rekrytoimiseen työhön. Työn uskottavuutta tulisi lisätä tulevaisuudessa entisestään ja ihmisläheinen työnkuva tulisi säilyttää. Laitteet eivät korvaa ihmistä millään tasolla”.

“Tulevaisuudessa tulisi keskittyä enemmän viikonloppuvalvontaan, koska tällä hetkellä valvonta kohdistuu pääasiassa arki-iltoihin. Työvuorojen tulisi tukea viikonloppupainotteista työtä”.

Pääsääntöisesti tulevaisuuden tukipartiotoiminta nähdään tärkeänä osana rikosseuraamuslaitoksen tulevaisuutta. Lähes kaikista vastauksista tuli ilmi tukipartiotoiminnan tarpeellisuus osana valvotun koevapauden suunnittelua ja toimeenpanoa.

7 Tukipartiotyön painopisteet ja avoimen täytäntöönpanon kehittäminen

Seuraavassa esitän yleisimpiä vastauksia tukipartiotyön painopisteen kohdistamisesta ja avoimen täytäntöönpanon kehittämisestä. Kyselylomakkeen viimeisimpien kysymysten avulla pyrin saamaan vastauksia myös näistä aihepiireistä. Valvottu koevapaus luetaan avoseuraamukseksi, joten avoimen täytäntöönpanon kehittäminen liittyy suoraan aiheeseen. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kertoa mielestään tulevaisuuden painopiste tukipartiotyössä.

“Siviilityöläiset ja opiskelijat tulisi siirtää pois tukipartion valvonnasta vankiloiden valvottavaksi. Mielestäni painopisteen tulisi olla kuntouttavammassa työotteessa ja viranomaisyhteistyössä unohtamatta laadukasta päihdetestausta, joka itsessään on osittain myös tukea”.

“Tukipartiotyön painopiste tulisi olla koevapauteen ja valvontarangaistukseen liittyvissä työtehtävissä”.

“Sanoisin että nykyiset painotukset ovat pääpiirteittäin kohdallaan. Ainakaan valvonnasta ei pidä ottaa pois, tukitoimintaa valvottava saa usein muiltakin viranomaisilta. Mutta se on ehdottomasti myös erittäin tärkeää meidän kohdallamme. Tapaamme kuitenkin useimmin valvottavia ja tapaamisten yhteydessä puhutaan paljon sellaisten kanssa jotka sitä haluavat. Lisäksi on tärkeää että valvottavat eivät koe meitä vain valvontaa suorittavaksi partioksi, silloin on paljon helpompaa kohdata valvontakäynneillä”.

“Koen avoimen täytöntöönpanon äärimmäisen tärkeänä vangin sopeuttamisessa takaisin yhteiskuntaan ja uusintarikollisuuteen vaikuttamisessa. Mielestäni tämän hetken suuntaus on oikea ja avoseuraamuksia tulisi kehittää edelleen ja antaa niille lisää resursseja ja useamman vangin olisi hyvä vapautua laitoksen sijaan koevapauden kautta”.

Tukipartiotyön painopisteen tulisi olla jatkossa ainoastaan valvontarangaistuksen ja valvotun koevapauden toimeenpanossa ja suunnittelussa. Monissa vastauksissa tulee ilmi se, kuinka työmäärä on jo tällä hetkellä riittävän suuri. Kuten vastauksista näkyy, tulisi mm. siviilityöluopien valvonta ottaa pois tukipartion työnkuvasta ja keskittyä entistä tehokkaammin valvotun koevapauden ja valvontarangaistuksen toimintoihin. Avoimempi täytöntöönpano nähtiin hyvänä kehityssuuntana.

8 Valvotun koevapauden vahvuudet ja heikkoudet

Viimeisenä kyselyn kysymykset koskivat valvotun koevapauden vahvuuksia ja heikkouksia. Tarkoitukseni oli saada tukipartiossa työskentelevät arvioimaan havaitsemiaan vahvuuksia ja heikkouksia valvotun koevapauden toimeenpanossa. Kentällä työskentelevä henkilö näkee parhaiten toiminnan vahvuudet ja heikkoudet. Tukipartiossa työskentelevä joutuu työssään ratkaisemaan vastaan tulevia ongelmia ja havaitsee toimivat toimintamallit. Seuraavassa poikkileikkaus valvotun koevapauden vahvuuksista ja heikkouksista tukipartion näkökulmasta.

“Suurin vahvuus on se, että se mahdollistaa vangin asteittaisen vaaputtamisen

takaisin yhteiskuntaan tuetuissa ja valvotuissa olosuhteissa. Tällä voi olla iso merkitys sille, miten ihminen integroituu takaisin yhteiskunnan jäseneksi. Hän saa apua ja tukea, eikä hänen tarvitse selvitä suuresta muutoksesta täysin yksin. Tällä on merkitystä myös uusintarikollisuuteen ja sitä kautta yhteiskunnan turvallisuuteen”.

“Paine kasvattaa valvotussa koevapaudessa olevien määrää, lisää riskiä koevapauden onnistumiseen. Riskikaverit tuovat omat riskinsä myös tukipartiotyöhön”.

“Tukipartion työturvallisuus on saatava kuntoon. Kyllä meidän on tultava omavaraisiksi, emme voi tässä valtion heikossa rahatilanteessa vedota aina että poliisi hoitaa. Samalla tavalla heilläkin on resurssit vedetty minimiin. Eli tukipartioille kuljetustilalliset autot, tällöin voidaan päihtynytkin henkilö kuljettaa turvallisesti joko lähimmälle putkalle tai lähimpään suljettuun vankilaan. Asianmukainen koulutus voimankäyttövälineisiin”.

“Joillekin tekemällä tehdään koevapaus, vaikka edellytykset eivät muutoin täytyisikään Esim. toimintavelvoitteena kukkien kastelu”.

“Sitoutumattomat valvottavat, väkisin vääntäminen ja epärealistiset tulostavoitteet ovat valvotun koevapauden heikkous”.

“Toisilla tiukat rajat missä saa liikkua, ja toiset saavat mennä koko läänii ympäriinsä”.

“Ei tasa-arvoisuutta koevapautteen pääsemisessä, vkv-vangit eriarvoisessa asemassa, koska vankiloiden käytäntöjen välillä on eroja. Esim. rikkomustilanteet ja sanktiointi”.

Eriarvoisuus ja työturvallisuus olivat keskeisimmät vastaukset käsiteltäessä valvotun koevapauden heikkouksia ja vahvuuksia. Eriarvoisuus tulee esille vankien eriarvoisista lähtökohdista valvottuun koevapautteen sijoittamiseksi. Vankiloiden koevapauksien valmistelutoimissa havaittiin ehtojen soveltamista. Työturvallisuudesta oltiin huolissaan, koska odotettavissa on valvottuun koevapautteen sijoitettujen määrän runsas kasvu. Vastauksista näkyy huoli siitä, että tukipartion työturvallisuuteen ei riittävällä tavalla kiinnitetä huomiota. Suurimpana vahvuutena valvotussa koevapautena on vastausten mukaan vangin vapautumisen asteittäisyys.

9 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Yhtenä tämän tutkimuksen tavoitteena oli löytää tukipartiotoiminnasta kehitettäviä kohtia valvotun koevapauden toimeenpanosta paremman ja sujuvamman tukipartiotoiminnan takaamiseksi. Tarkoituksena oli tutkia vastausten perusteella eri rikosseuraamusalueiden tukipartioiden työtoimintamalleja ja yhtenäistää tukipartiotoimintaa sitä kautta. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena on lisätä tietoisuutta tukipartioiden toimintamalleista eri rikosseuraamusalueiden välillä. Seuraavassa kappaleessa olevien kehittämisehdotusten on tarkoitus parantaa ilmoitulleita ongelmakohtia tukipartiotoiminnassa. Seuraavat kehittämisehdotukset ovat mielestäni neljä keskeisintä.

9.1 Valvotun koevapauden yhdyshenkilö kaikkiin vankiloihin

Valvotun koevapauden suunnittelu- ja toimeenpanovaiheessa toimiva yhteistyötoiminta vankilan ja tukipartion välillä on erittäin tärkeää. Vastausten perusteella vankiloilla ei ole varsinaista valvotun koevapauden yhdyshenkilöä. Tästä on aiheutunut monia tiedonkulullisia ongelmia. Hyvä tiedonkulku on toimivan yhteistyön perusta. Mikäli tieto ei riittävän nopeasti ja sujuvasti kulje vankilan ja tukipartion välillä, aiheuttaa se tukipartiotoiminnassa ongelmia. Esimerkiksi valvottuun koevapauteen sijoitettu on saattanut olla pitkiäkin aikoja ilman valvontaa, koska tukipartiolla ei ole ollut tietoa alkaneesta koevapaudesta. Tämän ongelman ratkaisee yhteishenkilön nimittäminen vankilan ja tukipartion välille. Yhdyshenkilön tulisi olla koko ajan tietoinen valmisteilla olevista koevapauksista, ja informoida tukipartiota siitä. Tämän lisäksi yhdyshenkilö olisi tietoinen tukipartion toiminnallisesta tilanteesta, eli esimerkiksi tukipartion sen hetkisestä valmiudesta suorittaa valvonta- ja tukitoimintaa.

Valvotun koevapauden yhdyshenkilö olisi tärkeä linkki vankilan ja tukipartion välillä. Tukipartiossa tiedettäisiin kunkin vankilan yhdyshenkilö, jolta voisi tiedustella koevapauteen liittyviä asioita. Samalla tavalla yhdyshenkilön tulisi olla tietoinen tukipartion tilanteesta. Esimerkiksi onko tukipartio lomalla, ja ketä mahdollisesti tuuraa lomailevaa tukipartiotta. Uskon, että yhdyshenkilön avulla pystyttäisiin parantamaan kommunikointia vankilan ja tukipartion välillä ja estämään tiedon kulusta aiheutuvia ongelmia. Tällä hetkellä vankiloissa on useita henkilöitä, jotka valmistelevat valvottuja koevapauksia. Siksi oikean henkilön tavoittaminen saattaa olla hankalaa.

Valvotun koevapauden yhdyshenkilö voisi tarvittaessa antaa tarkempaa tietoa valvottavasta. Näin saataisiin parannettua myös priorisoinnin ongelmaa. Mikäli tukipartiolla on ennakkoon hyvä ja tarkka tieto siitä, minkälaista tukea tai valvontaa valvottuun koevapauteen sijoitettu tulee tarvitsemaan, auttaa se tukipartiota määrittämään ja kohdentamaan työtoiminnan tehokkaammin.

Yhdyshenkilön nimeäminen vankiloihin olisi osa verkostotoiminnan kehittämistä Rikosseuraamuslaitoksessa. Aikaisemmin käsiteltiin Rikosseuraamuslaitoksen strategian 2011-2020 sisältöä, jonka yhtenä tavoitteena on verkostotoiminnan kehittäminen (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020.) Luvussa 9.4 käsiteltiin organisoidun verkostoitumisen ongelmaa tarkemmin, joten omat johtopäätelmäni nivoutuvat osin yhteen.

9.2 Koulutus

Suuressa osassa vastauksia otettiin kantaa henkilökunnan ammattitaitoon ja osaamiseen. Tukipartiossa toimivat virkamiehet ovat lähtökohdiltaan eri ympäristöistä. Osalla tukipartion henkilökunnasta on valvonnalliseen osaamiseen painottuva koulutus ja osalla sosiaalialan koulutus jne. Siksi olisi tärkeää yhdenmukaisesti kouluttaa tukipartioissa työskentelevää henkilökuntaa. Jokaisella tukipartiossa työskentelevällä on varmasti omat vahvuutensa, mutta tukipartiotyön monimuotoisuus vaatii osaamista ja tasapainottelua valvonnallisen- ja tukitoiminnallisen osaamisen välillä. Siksi olisi tärkeää järjestää lisäkoulutusta tukipartiossa työskenteleville ja antaa heille mahdollisuus lisätä ammattitaitoaan sillä alueella, joka vaatii kehittämistä ja samalla tukee tukipartiossa tehtävää työtä. Rikosseuraamuslaitoksen strategian 2011-2020 yhtenä tavoitteena on ammatillinen kehittyminen ja täydennyskoulutusjärjestelmän ylläpitäminen. Lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa todetaan, että henkilökunnan ammattitaidon ja uran kehittämismahdollisuudet tulisivat olla monipuolisia (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020). Ammatillisen kehittymisen näkökulmasta tukipartioiden koulutuksen kehittäminen ja yhdenmukaistaminen tukisivat tavoitteiden saavuttamista sekä henkilökunnan motivaation kasvua ja työssä jaksamista.

Lisäkoulutuksen ansiosta tukipartiotoiminnalla olisi vieläkin paremmat valmiudet toimia oikein ja johdonmukaisesti muuttuvissa työtoimintatilanteissa. Tukipartiossa työskentelevät osaivat entistä paremmin toimia sekä valvonnallisten tavoitteiden mukaan että tukitoiminnallisten tavoitteiden mukaan. Koulutuksen lisäämiseen liittyy läheisesti tukipartioiden yhteistyö, joka varmasti kehittyisi yhtenäisen koulutuksen kautta. Koulutukseen kuuluisi mm. keskeiset päihdetestaukseen liittyvät ongelmat, joita tässä tutkimuksessa on tullut esille.

Ongelmaksi tässä muodostuu voimaan tullut päätös kierrättää tukipartiossa työskenteleviä virkamiehiä työnkierron kautta. Tukipartiotoiminnan kehittäminen ja toiminnan laadun parantaminen vaikeutuvat jatkuvan henkilöstön vaihtuvuuden vuoksi. Tukipartion henkilöstön vaihtuvuudesta johtuen koulutus saattaa osin mennä hukkaan. Henkilöstön motivaatio ja paneutuminen tukipartiotoiminnan kehittämiseen voi heikentyä työnkierrosta johtuen. Tällä hetkellä tukipartioiden virkamiehille on määrätty enimmäisvuosimäärä tukipartiossa työskentelyyn. Tieto siitä, että joutuu jättäytymään pois tukipartiotehtävistä voi aiheuttaa osassa henkilö-

kuntaa motivaation heikkenemistä. Miksi työntekijät haluaisivat panostaa omaan kouluttamiseen, ammattitaidon kehittämiseen, tukipartiotoiminnan kehittämiseen tai omien henkilökohtaisten tukipartiotyötä edistävien ominaisuuksien kehittämiseen jos väistämättä joutuu jättäytymään pois tukipartioitehtävistä tietyin vuosimäärän umpeuduttua? Tässä on mielestäni osittainen ristiriita rikosseuraamuslaitoksen strategian kanssa, koska strategian mukaan työyhteisön tulisi kannustaa mm. innovatiivisuuteen ja työprosessien kehittämiseen (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020.) Tämä asia tuli esille myös useammasta tutkimuksen kyselyn vastauksista.

9.3 Organisoitu verkostoituminen

Rikosseuraamuslaitoksen strategian 2011-2020 yhdeksi keskeisimmistä tavoitteista on kirjattu ”polku rikoksettomaan elämään aktiivisella verkostotyöllä.” Strategian mukaan aktiivinen verkostotyö lisää tuomitun valmiuksia kiinnittyä paremmin yhteiskuntaan (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020). Myös tässä tutkimuksessa on useaan otteeseen tullut ilmi tarve verkostotoiminnan parantamisesta. Kyselyiden pohjalta oli havaittavissa verkostotoiminnan keskeisyys tukipartiotyössä. Aktiivisella verkostoitumisella tukipartiotyöskentely voisi olla sujuvampaa ja työssä tapahtuvat toiminnan helpottuisivat monin tavoin moniammatillisessa asiantuntijaverkostossa. Kuten aikaisemmin mainitsin, on moniammatillisen asiantuntijaverkoston etuna yhteiset tavoitteet. Lisäksi tiedon ja osaamisen jakaminen toimijoiden välillä edistää yhteisten päämäärien saavuttamista (Koskela 2013.)

Organisoidulla verkostoitumisella tarkoitan johdettua tai suunniteltua yhteistyötoimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Tukipartiotyössä verkostoituminen näyttelee keskeistä osaa, koska työnkuva pakottaa tukipartion olemaan läheisissä tekemisissä muiden viranomaisten kanssa. Vastauksista tuli selvästi ilmi puute organisoidusta verkostoitumisesta. Tukipartion organisaatio on tällä hetkellä vastausten mukaan puutteellinen, ja sen vuoksi tukipartiossa ei välttämättä olla ensisijaisesti luomassa uusia yhteistyökanavia. Tukipartiossa ei ole henkilöä, joka aktiivisesti edesauttaisi verkoston luomisessa ja loisi uusia kanavia muihin viranomaisiin. Tämän toiminnan tulisi olla paremmin johdettua ja suunniteltua.

Tukipartiotyössä on tärkeää luoda yhteistyökanavat muihin viranomaisiin. Tukipartiossa työskentelevät kokivat verkostoitumisen kehittyvän työn ohessa, mutta aktiiviset toimet olivat, joitain poikkeuksia lukuun ottamatta, erittäin vähäisiä. Myös tähän kohtaan vaikuttaa henkilökunnan motivaatio kehittää valvonta- ja tukityön ohessa myös verkostotoimintaa. Verkostotoiminnan kehittäminen rasittaa henkilökunnan voimavaroja ja on siksi saatava tulevaisuudessa johdetusti hoidettua. Tukipartiotyön monimuotoisuuden vuoksi on tärkeää ylläpitää henkilöstön motivaatiota. Siksi kriittinen suhtautuminen työnkiertoon tulee väistämättä esille.

Sujuva ja toimiva yhteistyötoimintaverkosto ehkäisee tukipartiotyössä tulevia ongelmia. Tukipartioiden asiantuntemus ja selkeät yhteistyökanavat helpottavat valvottuun koevapauteen sijoitetun ohjausta ja neuvontaa. Tätä kautta riski valvotun koevapauden sääntöjen rikkomiseen vähenee ja valvotut koevapaudet päättyvät onnistuneesti. Sujuvalla verkostoyhteistyöllä voidaan mielestäni saavuttaa rikosseuraamuslaitoksen tavoitteita. Mikäli kaikilla Suomen tukipartioilla olisi täsmällinen kuva muiden yhteistyöviranomaisten organisaatioista, helpottaisi se tukipartion toimintaa esimerkiksi hoitoon ohjauksessa. Lisäksi se mahdollistaisi paremman puuttumisen valvotussa koevapaudessa olevan henkilön ongelmiin.

9.4 Päihdetestaus

Tutkimuksessa tuli ilmi päihdetestauksen epäluotettavuusongelmat. Erityisesti huumausaineiden käyttöä koettiin olevan vaikeaa valvoa luotettavasti. Tämän vuoksi yhtenä kehitettävänä kohtana tuon esille virtsatestin käytön laajentamisen. Aikaisemmin totesin, että valvottu koevapaus tulisi olla täysin päihdeettömänä suoritettava rangaistuksen muoto eikä valvottuun koevapauteen sijoitetut saa olla minkään päihdyttävän aineen vaikutuksena (Laki valvotusta koevapaudesta 2014.) Virtsatestit ovat luotettavin rikosseuraamuslaitoksen käyttämä päihdetestauskeino. Siksi virtsatestien ottamista pitäisi lisätä huomattavasti myös valvotussa koevapaudessa. Virtsatesti on suhteellisen helppoa ottaa, tulos voidaan luotettavien keinoin varmentaa terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksessa (THL) ja testin ottaminen ei kestä pääsääntöisesti kovinkaan pitkään. Virtsatestistä nähdään riittävän kattavasti ja riittävän pitkän aikaa yleisimpien huumausaineiden ja päihdyttävien lääkeaineiden tulokset. Sylkitesti ei ole riittävän luotettava keino todentaa huumaus- tai lääkeaineiden väärinkäyttöä.

Ongelmana on se, että virtsatestejä ei tämän hetkisen tukipartiotoiminnan mukaan edellytetä otettavaksi säännöllisesti valvottuun koevapauteen sijoitetuilta. Tutkimuksesta tuli selvästi ilmi myös se, että virtsatestien ottamisten määrää haluttiin lisätä ja siihen on olemassa hyvät mahdollisuudet. Pääongelma lienee kuitenkin, että virtsatestejä halutaan ottaa uskottavan valvonnan luomiseksi, mutta toiminta jää usein ajatuksen tasolle. Yhdeksi syyksi katson, että tukipartioilla ei ole riittävän organisoitua johtamista tässä asiassa. Virtsatestit nähdään välttämättömänä osana valvotun koevapauden valvontaa. Testit jäävät kuitenkin ottamatta, koska sitä ei veloiteta tehtäväksi. Tämä ongelma on osin tukipartion organisaation ongelma. Päihdetyön linjausten 2012-2016 mukaan jokaisella tuomitulla tulisi olla tasavertainen mahdollisuus suorittaa valvottu koevapaus päihdeettömästi. Tämän vuoksi tulisi virtsatestien ottamiseen panostaa enemmän tulevaisuudessa (Päihdetyön linjaukset 2012-2016.)

Tutkimuksen alkuperäisenä tavoitteena oli muodostaa kuva Suomen tukipartiotoiminnasta valvotun koevapauden suunnittelussa ja toimeenpanossa. Tarkoituksena oli löytää eri rikosseuraamusalueiden tukipartiotoiminnasta eroavaisuuksia ja saada sitä kautta aikaan kehittämissuhteita paremman ja tehokkaamman tukipartiotoiminnan luomiseksi. Tavoitteeksi olin asettanut kehitettävät asiakohdat tukipartiotoiminnassa valvotun koevapauden toimeenpanossa ja suunnittelussa.

Kyselystä saadut vastaukset avasivat eteeni yllättävän laajan kirjon eri näkökulmia, joiden analysointi oli haasteellisempaa kuin olin aluksi ajatellut. Avoimet vastaukset olivat osin erittäin laajoja ja niiden avaaminen tutkimukseen osoittautui aikaa vieväksi. Kyselyistä saatujen vastausten näkökulmat vaihtelivat, yhtäläisyyksiä tai eroavaisuuksia oli aluksi vaikea nähdä. Vastauksista ei suoraan avautunut selkeitä johtopäätöksiä asettamiini kysymyksiin. Nämä seikat hankaloittivat tutkimuksen edistymistä ja hidastivat vastausten analysointiprosessia.

Tarkemman ja yksityiskohtaisemman analysoinnin kautta sain purettua kyselyn vastaukset. Vastauksista alkoi tulla esille tietyt asiat useaan kertaan, joista sain muodostettua tutkimuskysymyksiin vastauksia. Alun vaikeuksien jälkeen analysointiprosessi lähti käyntiin, ja sain mielestäni kyselyn pohjalta rakennettua luotettavan ja uskottavan tutkimuksen. Vaikka olin alun perin ajatellut saavani enemmän vastauksia ja selkeämpiä eroavaisuuksia rikosseuraamusalueiden välillä, ei erojen havaitseminen ollut liian haastavaa. Eri rikosseuraamusalueet toimivat hieman eri tavalla ja sitä kautta syntyy vaihtelevia toimintatapoja työtoiminnassa.

Mielenkiintoiseksi tutkimuksen teki juuri ongelmakohtien havaitseminen. Tukipartiotoiminnat eri rikosseuraamusalueilla eivät vielä ole loppuun asti hiottuja, joten selkeiden parannusehdotusten laatiminen teki tutkimuksesta onnistuneen. Vaikka eroavaisuudet olivat ennakoituja pienemmät, ei se vaikuttanut tutkimuksen laatuun tai lopputulokseen. Mielestäni valvotun koevapauden toimeenpanon ja suunnittelun kehittäminen kyselytutkimuksen avulla oli onnistunut toimenpide. Kyselytutkimus toimi tiedon välittäjänä hyvin ja siitä oli havaittavissa riittävän helposti eri asioiden tai toimintojen toimivuus. Siksi oli tärkeää, että panostin tutkimuksen alkuvaiheessa kyselylomakkeen laatimiseen.

Tutkimuksen keskeiset johtopäätökset sisältävät pääasiassa pieniä käytännön kehittämissuhteita tukipartiotoiminnan organisointiin. Saamani johtopäätökset helpottaisivat ja tukisivat tukipartioiden toimintaa jokaisella eri rikosseuraamusalueella. Lisäksi usko, että tukipartiotoiminnan uskottavuutta voitaisiin parantaa antamalla kehittämissuhteilla. Tämä seikka tukee ajatusta siitä, että tutkimus on mielestäni varsin onnistunut. Antamani kehittämissuhteet ovat suhteellisen helppoja toteuttaa tukipartiotoiminnassa eivätkä vaadi lisäresursseja, vaan ovat toteutettavissa ilman suuria investointeja. Kehittämissuhteiden hyödyntäminen

olisi mielestäni järkevää ja niitä tulisi vakavasti harkita käyttöön otettavaksi tukipartiotoiminnan kehittämistä mietittäessä.

Saamani johtopäätökset ovat tämän tutkimuksen parasta antia. Ilman konkreettisia kehitysehdotuksia, ei tämä tutkimus olisi onnistunut. Tutkimusta tehdessäni mielessäni oli huoli siitä, että saavutanko tutkimukselle asettamani tavoitteet. Tämä huoli kuitenkin karttui tutkimuksen edistyessä ja huomatesani kyselyjen vastausten laajuuden.

Tämän tutkimuksen kirjoittaminen ja sen tekeminen vaikuttivat suuresti omaan kehittymiseeni tutkijana. Tutkimuksen tässä vaiheessa on helppo katsoa työprosessia taaksepäin ja analysoida omaa työskentelyä. On helppoa huomata oma kehittyminen monilla osa-alueilla tällaisen tutkimuksen tekijänä. Jos aloittaisin tutkimuksen tekemisen uudelleen samasta aiheesta, olisi lähestyminen aiheeseen ja tutkimusmetodiin varmasti hyvin samankaltainen, mutta osaisin keskittyä paremmin olennaiseen tietoon ja tutkimustapaan.

Lisäksi työskentely tämän tutkimuksen parissa on kehittänyt minua sekä kirjoittajana että lisännyt ammatillista tietoisuutta valvotusta koevapaudesta ja sen ympärillä olevista teemoista. Syventyminen opinnäytetyöni aiheeseen lisäsi tuntemustani tukipartiotoiminnasta ja valvotun koevapauden toimeenpanosta. Tutkimuksen myötä koen kehittyneeni ammatillisessa näkökulmasta katsottuna jonkin verran. Olen joutunut työprosessin aikana pohtimaan monia rikosseuraamuslaitoksen arvoihin sekä toimintatapoihin liittyviä asioita. Lisäksi luotettavan tuloksen saamiseksi olen joutunut paneutumaan eri tutkimuksen tekemisen prosesseihin ja analysointitekniikoihin.

Ammatillisen kehittymisen näkökulmasta katson, että aiheeni valinta oli onnistunut. Työskentelen itse Länsi-Suomen tukipartiossa tukipartio-ohjaajana, minkä vuoksi olen saanut syventyä omassa työssäni keskeisiin asioihin. Olen saanut tärkeää tietoa muiden tukipartioiden toimintamalleista, joiden avulla voin kehittää myös omaa työtäni tukipartiossa. Myös tästä näkökohdasta koen työn tukevan ammatillista kehitystäni rikosseuraamuslaitoksen työntekijänä.

Työskentelyni Länsi-Suomen tukipartiossa nostaa esiin myös eettisen näkökulman. Voinko täysin objektiivisesti käsitellä saatua informaatiota ja voinko antaa omien henkilökohtaisten näkökulmien olla vaikuttamatta tutkimuksen lopputulokseen ja sen tekemiseen? Uskon, että tällaisella asetelmalla on kaksi puolta. Toisaalta tunnen hyvin tutkittavan aiheen ja siihen liittyvän organisaation ja toisaalta olen itse yhtenä keskeisenä osana tutkittavaa asiaa, mikä helpottaa monin tavoin tutkimuksen etenemistä. Haasteellista on olla saamatta vaikutteita tai synnyttämättä ennakkoasenteita tutkittavasta aiheesta. On kuitenkin välttämätöntä toimia tutkijana täysin ammatillisesti ja ulkoisten tai sisäisten vaikutteiden ulottumattomissa. On tärkeää nähdä oma työ ja työnkuva erillisenä asiana tutkimuksesta. Luotettavan tutkimuksen

ja tutkimustuloksen saamiseksi on huomioitava eettisten asioiden mahdollinen vaikutus ja pystyttävä erottamaan omat tunteet ja ennakkoluulot tutkittavasta aiheesta. Vain tällä tavoin voidaan saada uskottava työ aikaiseksi. Olen parhaani mukaan pyrkinyt ottamaan huomioon omassa tutkimuksessani eettisen näkökulman. Olen erityisesti keskittynyt vain tutkimuksessa ilmi tulleeseen tietoon ja käyttänyt ainoastaan työprosessin aikana esille tulleita näkökulmia tutkimustuloksissa. Uskon, että olen onnistunut luomaan eettisesti oikeellisen, luotettavan ja uskottavan tutkimuksen.

Mikäli tätä tutkimusta tulisi laajentaa tai kehittää eteenpäin, olisi seuraava luonnollinen askel haastatella tukipartiotyöskenteleviä henkilöitä. Haastattelujen kautta voisi asiasta saada vieläkin paremman ja yksityiskohtaisemman kuvan. Aihetta voisi lähestyä myös eri näkökulmasta, esimerkiksi valvontarangaistuksen näkökulmasta. Valvontarangaistuksen näkökulma voisi edelleen avata tukipartioiden toimintaa ja niistä voisi olla havaittavissa suuriakin eroja. Valvontarangaistuksessa tukipartion kanssa yhteistyötä tekevät yhdyskuntaseuraamustoimistot, mikä varmasti antaisi erilaisen näkökulman tutkimukselle. Uskon, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen toiminta ja yhteistyötoiminta tukipartioiden kanssa on varsin erilaista.

11 Lähteet

- Arola-Järvi, A. 2012. Suunnitelmallisen vankeusajan käsikirja 2012.
- Burns, Robert B. 2000. Introduction to research methods. Sage Publications International Edition 2000.
- Eriksson, E & Arnkil, T.E. 2007. Huoli puheeksi - Opas varhaisista dialogeista. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Finlex 2014. Laki valvotusta koevapaudesta 2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20130629>
- Hallituksen esitys 2012. Hallituksen esitys 140/2012.
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120140>
- Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. Edita Prima Oy 2010.
- Holopainen, Martti ja Pulkkinen, Pekka 2002. Tilastolliset menetelmät. Dark oy Vantaa 2002.
- Howe, D. 1992. An introduction to social work theory. Ashgate Publishing Limited England.
- Kananoja, A & ym. 2011. Sosiaalityön käsikirja. Tietosanomat Oy 2011.
- Kauppila, Reijo A. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä PS-kustannus 2005.
- Koskela, Seija 2013. Tarkastelussa moniammatillinen yhteistyö ja sen edellytykset. Elinikäisen ohjauksen verkkolehti. <http://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2013/03/28/tarkastelussa-moniammatillinen-yhteistyö-ja-sen-edellytykset/>
- Laine, Matti 2007. Kriminologia ja rankaisun historia. Tietosanomat Oy 2007. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus.
- Lappi-Seppälä 2011. Rikosoikeuden muutos 1960-luvulta 2010-luvulle. Pekka Koskisen muistokirjoituksia (1943-2011). Toimittanut Raimo Lahti, Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki 2013.
- Lehtinen, Kira 2012. Valvottu koevapaus vankien silmin. Satakunnan ammattikorkeakoulun opinnäytetyö, sosiaalialan koulutusohjelma 2012.
- Mohell, Ulla 2010. Valvottu koevapaus.
http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2464/valvottu_koevapaus
- Myhrberg, Pertti 2007. Vangin aseman ja valvonta. Tietosanomat Oy 2007. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus.
- Mäkipää, L. 2010. Valvotun koevapauden toimeenpano ja sovellettavuus. Helsinki Hakapaino Oy.
- Päihdetyön linjaukset 2012-2016. Rikosseuraamuslaitoksen päihdetyön linjaukset 2012-2016.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6Cr2xRZTS/Paihdelinjaukset_2012-2016_RINKIIN.pdf
- Ranta, Ira-Maria 2013. Tuki ja kontrolli Etelä-Suomen tukipartiossa. Laurea ammattikorkeakoulun opinnäytetyö, Tikkurila 2013.

Rikoslaki 2013. [\(39/1889\) 2 c luvun 8 §:ssä.](#)

Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020.

Rikosseuraamuslaitos 2013. rikosseuraamus.fi. Rikosseuraamuslaitoksen viralliset verkkosivut 2013.

Rikosseuraamuslaitos 2013. rikosseuraamus.fi.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>

Rikosseuraamuslaitos 2013. rikosseuraamus.fi.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoimistot.html>

Rikosseuraamuslaitoksen menettelyohje 2009.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/saannokset/maarayksetjaohjeet/valvotunkoevapaudentoimeenpano60112008.html>

Ronkainen, S. 2009. Vanhaa, uutta, sinistä, lainattua monimenetelmällinen tutkimus. Jyväskylä 2009.
https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/ihme/metodifestivaali/ohjelma/perjantai/vanhaa_uutta_sinista_lainattua2.pdf

Taanila, Anja 2007. Laadullisen aineiston analyysi. Kansanterveystieteen ja yleislääketieteen laitos Oulun yliopisto.

Tehtävänkuvauslomake 2013. Tukipartion tehtävänkuvauslomake 2013.

Tähtinen, J. Laakkonen, E. Broberg, M. 2011. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisu C: 20, 2011.

Vankeuslaki 2005. (767/2005)

Vilén, M. & ym. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Marika Vilén, Päivi Leppämäki, Leena Ekström ja Werner Söderström Osakeyhtiö 2002.

Taulukot

Taulukko 1: Kyselytutkimuksen kokonaisvastausprosentti	s.27
Taulukko 2: Kyselyyn vastanneiden osuus rikosseuraamusalueittain kokonaisprosentista laskettuna	s.28
Taulukko 3: Rikosseuraamusalueiden tukipartio-ohjaajien vastausprosentit	s.28
Taulukko 4: Tukipartion rooli valvotun koevapauden suunnittelussa	s.29
Taulukko 5: Tukipartion rooli valvotun koevapauden toimeenpanossa	s.34
Taulukko 6: Tärkeimmät tukimenetelmät valvotussa koevapaudessa	s.38
Taulukko 7: Tukipartiossa tehtävät tukitoiminnan	s.39
Taulukko 8: Tukipartion valvonta valvotussa koevapaudessa	s.42

Liitteet

Liite 1: Kyselytutkimus

s.63

Liite 2: Tutkimuslupahakemus

s.72

Liite 1

Tällä kyselytutkimuksella on tarkoitus kartoittaa tukipartioiden näkökulmaa valvotun koevapauden toimeenpanosta eri rikosseuraamusalueilla. Vastaa kysymyksiin mahdollisimman tarkasti ja huolellisesti. Tarkoituksena on muodostaa kehitysnäkökuomia tukipartion työhön. Kaikki vastaukset tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti, ja niitä tullaan käyttämään ainoastaan tässä tutkimuksessa. Toivottavasti olet mukana rakentamassa entistäkin toimivampaa ja ammattitaitoista tukipartiotoimintaa.

KYSELYTUTKIMUS

Minkä rikosseuraamusalueen tukipartiossa toimit tällä hetkellä?

Kuinka kauan olet toiminut tukipartioehtävissä?

Sukupuoli?

Ikä?

VALVOTUN KOEVAPAUDEN SUUNNITELU

1. Kuinka hyvin yhteistyö toimii eri vankiloiden kanssa koevapauden suunnitteluvaiheessa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

Minkälaisia ongelmakohtia on ilmentynyt yhteistyötoiminnassa vankiloiden kanssa valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessa?

Miten kehittäisit yhteistyötä vankiloiden kanssa koevapauden suunnitteluvaiheessa?

t-

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

Miten tiedonkulkua voitaisiin mielestäsi kehittää?

3. Miten hyvin vankiloiden valvotun koevapauden yhteyshenkilöt ovat tavoitettavissa valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

4. Miten merkittävä rooli tukipartiolla mielestäsi on valvotun koevapauden suunnittelussa?

1=merkityksetön 2=vähän merkittävä 3=en osaa sanoa 4=merkittävä 5=erittäin merkittävä

Miten tukipartion roolia voisi muuttaa/muokata valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessa?

5. Kuinka hyvin yhteistyö toimii muiden viranomaisten kanssa valvotun koevapauden suunnitteluvaiheessa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

Minkälaisia ongelmia tukipartion työssä on ilmentynyt yhteistyötoiminnassa muiden viranomaisten kanssa, kuten poliisi, lastensuojelu tai sosiaalitoimi?

VALVOTUN KOEVPAUDEN TOIMEENPANO

1. Kuinka hyvin yhteistyö toimii eri vankiloiden kanssa valvotun koevapauden toimeenpanovaiheessa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

Minkälaisia ongelmakohtia on ilmentynyt yhteistyötoiminnassa vankiloiden kanssa valvotun koevapauden toimeenpanovaiheessa

2. Kuinka hyvin tieto kulkee vankilan ja tukipartion välillä koevapauden toimeenpanovaiheessa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

Miten tiedonkulkua voitaisiin mielestäsi kehittää?

3. Miten hyvin vankiloiden valvotun koevapauden yhteyshenkilöt ovat tavoitettavissa valvotun koevapauden toimeenpanovaiheessa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

4. Miten merkittävä rooli tukipartiolla on valvotun koevapauden toimeenpanossa?

1=merkityksetön 2=vähän merkittävä 3=en osaa sanoa 4=merkittävä 5=erittäin merkittävä

Miten tukipartion roolia voisi muuttaa/muokata valvotun koevapauden toimeenpanossa?

5. Kuinka hyvin yhteistyö toimii muiden viranomaisten kanssa valvotun koevapauden toimeenpanovaiheessa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

Minkälaisia ongelmia tukipartion työssä on ilmentynyt yhteistyötoiminnassa muiden viranomaisten kanssa, kuten poliisi, lastensuojelu tai sosiaalitoimi koevapauden toimeenpanossa?

TUKITOIMINTA

1. Kuinka suuri merkitys tukipartion antamalla tuella on valvotussa koevapaudessa menestymiselle?

1=merkityksetön 2=vähän merkittävä 3=en osaa sanoa 4=merkittävä 5=erittäin merkittävä

2. Minkälaista tukea ja millä tavoilla tukipartio antaa tukea valvotussa koevapaudessa?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

3. Miten suuri osa tukipartion työstä on vangeille annettavaa tukea?

1=ei lainkaan 2=vain vähän 3=en osaa sanoa 4=melko paljon 5=suurin osa

Tulisiko mielestäsi tuen määrää vähentää tai lisätä (millä tavalla)?

4. Kuinka hyvät mahdollisuudet tukipartiossa työskentely antaa tukitoimintaan?

1=erittäin huonot 2=huonot 3=en osaa sanoa 4=hyvät 5=erittäin hyvät mahdollisuudet

Miten näitä mahdollisuuksia voidaan mielestäsi parantaa ja onko tukipartiolla mielestäsi riittävät valmiudet toteuttaa tukitoimintaa valvotussa koevapaudessa?

5. Minkälaisia ongelmia olet kohdannut tukitoiminnassa tukipartion työssä?

Miten nämä ongelmatilanteet voitaisiin mielestäsi välttää?

6. Kuinka hyvin tukitoiminta toteutuu työssäsi?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

7. Kuinka hyvin tukipartion on mahdollista reagoida koevapaudessa olevan vangin tuen tarpeeseen?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

Miten parantaisit tukipartio mahdollisuutta reagoida havaittuun tarpeeseen? (Vangin tarvitseman tuki)

8. Minkälaisia kuntoutusmetodeja tukipartion työssä voisi käyttää? (Tai mitä kuntoutusmetodeja sinä käytät työssäsi tukipartiossa?)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

VALVONTA

1. Miten mielestäsi päihdekontrollointia/päihdetestausta voidaan kehittää?

2. Miten elektronista valvontajärjestelmää voitaisiin hyödyntää paremmin?

3. Kuinka tehostaisit valvontakäyntejä?

4. Kuinka hyvin valvonta toteutuu valvotussa koevapaudessa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

5. Miten selkeät ovat valvotun koevapauden valvonnalliset tavoitteet?

1=erittäin epäselvät 2=epäselvät 3=en osaa sanoa 4=selkeät 5=erittäin selkeät

6. Miten hyvin valvontamenetelmät palvelevat työn valvonnallista tavoitetta?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

7. Miten hyvin valvontaan mielestäsi panostetaan?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

Miten valvontaa voitaisiin kehittää?

8. Miten hyvät mahdollisuudet tukipartiotyö antaa asianmukaisen valvonnan toteutumiseen?

1=erittäin huonot 2=huonot 3=en osaa sanoa 4=hyvät 5=erittäin hyvät

Miten kehittäisit näitä mahdollisuuksia?

9. Miten tärkeänä/merkittävänä pidät tukipartion suorittamaa valvontaa valvotussa koevapaudessa?

1=ei ole lainkaan merkittävää 2=vain vähän merkittävää 3=en osaa sanoa 4=melko merkittävää 5=erittäin merkittävää

10. Miten hyvin valvontaa voidaan kohdentaa?

1=erittäin huonosti 2=huonosti 3=en osaa sanoa 4=hyvin 5=erittäin hyvin

11. Miten uskottavaa valvonta mielestäsi on?

1=ei ole uskottavaa 2=vain vähän uskottavaa 3=en osaa sanoa 4=melko uskottavaa 5=erittäin uskottavaa

12. Miten parantaisit valvonnan uskottavuutta?

TULEVAISUUDEN TUKIPARTIOTOIMINTA

1. Millaisena näet tukipartiotoiminnan tulevaisuuden?

2. Mihin asioihin tulisi keskittyä enemmän tulevaisuuden tukipartiotoiminnassa?

3. Millä tavoilla tukipartion toimintaa voidaan tehostaa, jotta voidaan vastata tulevaisuuden kasvaviin koevapausmääriin?

4. Mihin tehtäviin tukipartio tulisi tulevaisuudessa siirtää painopistettä?

5. Miten avointa täytäntöönpanoa voisi mielestäsi kehittää edelleen?

6. Mitkä ovat valvotun koevapauden heikkoudet?

7. Mitkä ovat valvotun koevapauden vahvuudet?

8. Muuta kommentoitavaa aiheesta tai kyselystä?

Olen erittäin kiitollinen vastauksistasi!

Paavo Huhtinen

Liite 2

Tutkimuslupahakemus

13.6.2013

Opinnäytetyön toteuttamista varten

Tutkimuksen tekijä: Opiskelija Paavo Huhtinen

Laurea ammattikorkeakoulu, rikosseuraamusalan koulutusohjelma

paavo.huhtinen@laurea.fi

Tutkimuksen ohjaaja: Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen yliopettaja Iris Laukkio

iris.laukkio@om.fi

Työelämän yhdyshenkilö: Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen erityis-suunnittelija Antti Kanerva

antti.kanerva@om.fi

Haen tutkimuslupaa opinnäytetyölleni, joka on tarkoitus toteuttaa tutkimalla tukipartioiden tekemän valvonnan ja tuen toteutumista valvotussa koevapaudessa eri rikosseuraamusalueilla. Tämä opinnäytetyö on osa opintojani Laurea ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää tukipartioiden toimintaa ja yhdenmukaistaa tukipartioiden toimintamalleja. Tämä tutkimus on tarkoitus toteuttaa kyselytutkimuksena, joka on kohdennettu Suomessa tukipartiossa työskenteleville. Valmis kysely on tämän tutkimuslupahakemuksen liitteenä. Kyselyn pohjalta tulen analysoimaan tukipartioiden toimintaa valvotun koevapauden suunnittelussa ja toimeenpanossa. Tavoitteena on löytää kehitettäviä ongelmakohtia tulevaisuuden tukipartiotoiminnan kehittämiseksi, jotta tukipartiot voisivat tehokkaammin kohdata haasteet avoimemman täytäntöönpanon lisääntyessä.

Heinä- ja elokuussa lähetän kyselyn kohderyhmälle, jonka jälkeen analysoin tulokset. Opinnäytetyöni on tarkoitus valmistua vuoden 2013 loppuun mennessä. Kyselystä saatua tietoa käytetään ainoastaan tämän opinnäytetyön valmistumiseksi ja tutkimuksen tekijä on ainoa aineiston käyttäjä. Valmis tutkimus julkaistaan Laurea ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä.

Paavo Huhtinen